BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. II.

ÖFVERSTYRELSENS ÖFVER HOSPITALEN

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1885.

STOCKHOLM, 1886.
KONGL. BOKTRYCKERIET.
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 2, Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P.A. Norstedt & Söner, 1862-1910.
Täckningsår: 1861-1910.
Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år … ersattes 1903 av Medicinalstyrelsens underdåniga berättelse angående sinnessjukvården i riket året 1901
Överstyrelsen över hospitalen ersattes 1902 av Medicinalstyrelsen.

Föregångare:

Sundhets-collegii underdåniga berättelse om medicinalverket i riket. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1853-1862.
Täckningsår: Årg. 1(1851)-10(1860)

Efterföljare:

Sinnessjukvården i riket / av Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1913-1941. - (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1911-1939.

BISOS K2 digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) med stöd från Riksbankens Jubileumsfond, 2008

urn:nbn:se:scb-bi-k2-8501_

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. II.

ÖFVERSTYRELSENS ÖFVER HOSPITALEN

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1885.

STOCKHOLM, 1886.
KONGL. BOKTRYCKERIET.
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

Innehållsförteckning.

I.

Underdånig berättelse (sidd. V—XV).

1. Sjukvård ..... sid. VI.
2. Själavård och undervisning ..... » IX.
3. Byggnader m. m. ..... » XI.
4. Beklädnad, sängutredning, inventarier ..... » XIII.
5. Uppvärmning och lyshållning ..... » »
6. Mathållning och utspisning ..... » »
7. De sjukes sysselsättningar ..... » »
8. Utrymme ..... » XV.
9. Inkomster och utgifter ..... » »
10. Skyddsförening för sinnessjuke ..... » »

II.

Bilagor.

Bil. A. Redogörelse för sjukvården.

Tab. 1. Vårdade sinnessjuke ..... sid. 1.

» 2. Sjukdomsformer ..... » 2.

» 3. Intagne ..... » »

» 4. Uppgift på de intagnes ålder vid sjukdomens början, jemte deras civilstånd ..... » 5.

» 5. Uppgift öfver sinnes- och nervsjukdom inom de intagnes slägt ..... » 6.

» 6. Antagliga sjukdomsorsaker ..... » 7.

» 7. Stånd och yrke ..... » 8.

» 8. Hemort ..... » 9.

» 9. Tillfrisknande ..... » 10.

» 10. Tillfriskningsprocenten under de senaste 10 åren ..... » 11.

» 11. Aflidne ..... » 12.

» 12. Tillfälliga sjukdomar ..... » 14.

» 13. Befintlige sjuke den 31 December 1884 jemte uppgift om sjukdomens bestånd från dess uppkomst ..... » 15.

» 14. De sjukes fördelning ..... » »

» 15. Antal sjukplatser och underhållsdagar; medeltal sjuke för dag; kostnad för utspisning och läkemedel samt totalkostnad för sjukvården » 17.

» 16. Tjenstemän och betjening ..... » 18.

Bil. B, C, D. Inkomster och utgifter för hospitals underhåll sidd. 19—21.

» E. Vetenskapliga iakttagelser ..... » 22.

Table des Matières.

I.

Rapport au Roi (pages V—XV).

1. Service médical ..... page VI.
2. Service religieux et enseignement ..... » X.
3. Bâtiments ..... » XI.
4. Vêtements, garnitures de lit, meubles ..... » XIII.
5. Chauffage et éclairage ..... » »
6. Régime alimentaire ..... » »
7. Occupations ..... » »
8. Nombre des places ..... » XV.
9. Recettes et dépenses ..... » »
10. Notices sur l'Association pour l'assistance des aliénés en dehors des institutions publiques ..... » »

II.

Annexes.

Annexe A. Les détails du service médical.

Tab. 1. Mouvement des aliénés dans les établissements ..... page 1.

» 2. Formes morbides ..... » 2.

» 3. Admissions de l'année ..... » »

» 4. L'âge au commencement de la maladie et l'état civil des aliénés ..... » 5.

» 5. Maladies mentales et nerveuses parmi les parents des aliénés ..... » 6.

» 6. Causes probables des maladies ..... » 7.

» 7. Les aliénés par profession ..... » 8.

» 8. Les aliénés par domicile ..... » 9.

» 9. Guéris (par âge, par séjour à l'hôpital et par durée de la maladie) ..... » 10.

» 10. Relation pour cent des resultats du traitement pendant les derniers dix ans » 11.

» 11. Décès (par âge, par séjour à l'hôpital, par durée et par nature de la maladie) » 12.

» 12. Maladies intercurrentes ..... » 14.

» 13. Notice sur la durée de la maladie chez les aliénés, traités dans les établissements le 31 Dec. 1884 ..... » 15.

» 14. Classification des aliénés par rapport aux catégories de payement ..... » »

» 15. Nombre des places et des journées d'entretien; moyenne des malades par jour; frais d'alimentation, de médicaments, et frais totaux des établissements ..... » 17.

» 16. Nombre des médicins, des surveillants et des gardes malades ..... » 18.

Annexes B, C, D. Etat financiel; Recettes; Dépenses, Recapitulation de la situation ..... pages 19—21.

» E. Observations scientifiques ..... page 12.

TILL KONUNGEN!

Den underdåniga berättelse rörande förvaltningen och verksamheten inom Rikets hospitalsväsen under år 1885, hvilken det åligger Medicinalstyrelsen i egenskap af öfverstyrelse öfver hospitalen att afgifva, får Medicinalstyrelsen härmed till Eders Kongl. Maj:t öfverlemna. Den omfattar: redogörelse för *sjukvården* och dermed i sammanhang stående förhållanden; utdrag ur de af predikanterna afgifna berättelserna angående *själavård* och *undervisning;* uppgifter rörande *anstalternas byggnader* och *jordområden;* om *utredning* i kläder och inventarier;

om *uppvärmning* och *lyshållning;* om de sjukes *utspisning* och *sysselsättning;* om *utrymme* vid de särskilda anstalterna. Dessutom innehåller berättelsen redogörelse för *Holmehus* privata sjukvårdsanstalt i Malmö för nerv- och sinnessjuke. Vidare upptager berättelsen en kort redogörelse för *skyddsföreningens för sinnessjukes* verksamhet under redovisningsåret. Slutligen meddelas såsom Bilagor tabellariska öfversigter dels angående *sjukvården* och dermed sammanhängande förhållanden, dels rörande *inkomster* och *utgifter* för hospitals underhåll samt at läkarne gjorda *vetenskapliga iakttagelser.*

---

1. Sjukvården.[1])

Sjukplatsernas antal vid alla hospitalen i riket uppgick vid redovisningsårets början till 2,185 mot 2,135 vid början af 1884. Under år 1885 tillkommo 70 platser på mansafdelningen af Upsala hospital samt 2 platser för qvinnor å Holmehus privatanstalt. Sjukplatsernas antal vid årets slut uppgick följaktligen till 2,257. Dessa sjukplatser voro fördelade på följande sjukvårdsanstalter, nemligen Stockholms hospital 265, Upsala 380, Nyköpings 70, Vadstena 360, Vexiö 220, Visby 30, Malmö 175, Lunds 354, Göteborgs 170, Hernösands 221, Holmehus 12.

Under år 1885 *vårdades* å anstalterna för sinnessjuke tillsammans 2,881 (tab. 1), nemligen 1,459 män och 1,422 qvinnor, eller 50,64 % af de förre och 49,36 % af de senare. Under år 1884 vårdades å samma anstalter 2,773 sjuke, altså 108 färre än under redovisningsåret.

Af de under året vårdade voro 2,137 *qvarliggande* från 1884, nemligen 1,092 män och 1,045 qvinnor, motsvarande 74,2 % af de vårdade.

Antalet under året *intagna* uppgick till 744, nemligen 367 män och 377 qvinnor, motsvarande altså 25,8 % af de vårdade. Under 1884 intogos 704, altså 40 mindre än under redovisningsåret.

Af de vårdade *affördes* inalles 700, nemligen 346 män och 354 qvinnor, 49,43 % af de förre och 50,57 % af de senare. Under året intogos 44 flera än som affördes.

De å anstalterna till 1886 *qvarliggande* sjukes antal uppgick till 2,181, nemligen 1,113 män och 1,068 qvinnor. Från 1884 till 1885 qvarlågo 2,137.

Beträffande olika *sjukdomsformer* hos de under redovisningsåret intagne, utvisar tab. 2 följande. *Tungsinne* förekom hos 232, nemligen 89 män och 143 qvinnor, motsvarande tillsammans 31,18 % af alla intagna; 24,25 % af intagne män och 37,49 % af intagna qvinnor.

Ursinne förekom hos 254, deraf 117 män och 137 qvinnor, motsvarande 34,14 % af alla intagne; 31,88 % af intagne män och 36,34 % af intagna qvinnor.

Förryckthet förekom hos 130, nemligen 77 män och 53 qvinnor, motsvarande 17,47 % af alla intagne; 20,98 % af intagne män och 14,06 % af intagna qvinnor.

Svagsinthet förekom hos 74, nemligen 40 män och 34 qvinnor, uppgående till 9,95 % af alla intagna; 10,90 % af intagna män och 9,01 % af intagna qvinnor.

Sinnessjukdom med förlamning iakttogs hos 32 intagna, nemligen 30 män och 2 qvinnor, motsvarande 4,30 % af alla intagna; 8,11 % af intagne män och 0,53 % af intagna qvinnor.

Sinnessjukdom med fallandesot förekom hos 12 intagna, nemligen 7 män och 5 qvinnor, motsvarande 1,61 % af alla intagna; 1,90 % af intagne män och 1,33 % af intagna qvinnor.

Med *fånighet* behäftade intogos 10, nemligen 7 män och 3 qvinnor, motsvarande 1,35 % af alla intagne; 1,91 % af intagne män och 0,79 % af intagna qvinnor.

Förhållandet mellan de *intagne* och *vårdade* (tab. 1), eller omsättningens storlek vid de särskilda anstalterna, visar att bland hospitalen omsättningen varit lifligast vid Upsala hospital 36,18 %, Göteborgs

[1]) Referent Medicinalrådet Hallin.

34,61 %, Lunds 32,60 %, Stockholms 28,72 % o. s. v.; trögast har omsättningen varit vid Visby hospital med endast 6,25 %.

För *enkel sinnessjukdom* har enligt tab. 3 inalles 690, nemligen 323 män och 367 qvinnor, varit under redovisningsåret intagna, motsvarande 92,74 % af alla intagne; under år 1884 uppgick detta antal till 653, motsvarande 91,44 %.

Öfrige i samma tab. upptagna sjukdomsformer nemligen: *sinnessjukdom med förlamning*, *sinnessjukdom med fallandesot* samt *fånighet* förekommo med inalles 54 fall, motsvarande 7,2 % af alla intagne; år 1884 uppgick detta antal till 51, motsvarande 8,5 % af de intagna.

Likaledes utvisar tab. 3 att beträffande åldern hos de intagna åldersperioden 26—30 företedde det högsta antalet, nemligen 131 d. ä. 17,61 %; dernäst kom ålderskategorien 21—25 med 104, samt 31—35 med 96, motsvarande respektive 13,99 och 12,90 %.

Tab. 3 visar äfven att sjukdomens *bestånd före intagningen* kunnat utrönas hos 734, således 98,65 % af samtlige intagne. Bland dessa hade sjukdomen hos 34,34 % uppträdt inom 3 månader före intagningen; hos 27,23 % hade den egt bestånd 3—12 månader före intagningen; hos 13,22 % från 1—2 år o. s. v.

I 727 fall eller i 97,71 % har man kunnat bestämma, huruvida någon sinnessjukdom föregått det sjukdomsfall, hvarföre inträde å hospital egt rum; och framgår häraf, att hos 71,25 % af de intagna intet föregående sjukdomsfall förekommit; att hos 15,41 % uppträdt ett, hos 5,91 % två föregående sjukdomsfall o. s. v. De för första gången uppträdande fallen förhålla sig till återfallen som 71,25 % till 28,75 %.

Af tab. 4, som utvisar *åldern*, då sinnessjukdom *första* gången uppträdt bland de intagne, framgår, att de talrikaste fallen, lik föregående år, inträffat mellan 21—25 år, nemligen med 18,95 %; dernäst kommer ålderskategorien 26—30 år med 16,13 %; 16—20 år med 12,77 %; 31—35 med 11,56 % o. s. v.

Bland de för sinnessjukdom i förening med förlamning intagne sjuke förekommo 30 män och 2 qvinnor, hvaraf 24 gifta och 6 ogifta; 20 af de gifta hade barn. Två, för samma sjukdom vårdade qvinnor, voro gifta och hade barn.

Beträffande de sjukes *civiltillstånd* visar sig af tab. 4 att bland samtlige 744 intagne, 367 män och 377 qvinnor, 225 män och 199 qvinnor voro ogifta, 126 män och 142 qvinnor gifta, 13 enklingar och 35 enkor samt 3 män och 1 qvinna frånskilda. Enär alltså de ogiftas antal uppgick till 57 % och de giftas till 43 %, synes detta förhållande, ehuru i någon mindre grad än näst föregående år, tala för en större freqvens af sinnessjukdom bland de ogifta än bland de gifta. I likhet med föregående år var antalet män öfvervägande bland de ogifta, men qvinnor bland de gifta.

Såsom tab. 5 närmare utvisar har *sinnessjukdom* inom de intagnes *slägt* kunnat spåras i 277 fall och *nervsjukdom* i 16 fall, motsvarande respektive 37,23 % och 2,15 % af alla intagne. Sinnessjukdom hos modern har förekommit med 10,48 %; hos den sjukes syskon med 8,33 %; hos fadern med 7,79 %; hos faderns eller moderns föräldrar eller syskon med 5,91 % o. s. v. Af *nervsjukdomar* har fallandesot förekommit 3 gånger hos den sjukes fader och 1 gång hos modern. Hypokondri och hysteri hafva förekommit 6 gånger hos den sjukes fader, 5 gånger hos modern och 1 gång hos båda föräldrarna.

Enligt hvad tab. 6 närmare utvisar, finnas särskilda sjukdomsorsaker angifna i 808 fall af de intagne. Deribland förekommo yttre skador å hufvudet 22 gånger; hjern- och ryggmärgssjukdomar 6 gånger; hysteri 18 gånger; febrar 21 gånger; bleksot och blodbrist 9 gånger; menstruationsrubbningar och sjukdomar i qvinliga sexualorganen 7 gånger; hafvandeskap och barnsäng samt digifning 40 gånger; sjelfbefläckelse 22 gånger; missbruk af spritdrycker 47 gånger; öfveransträngning, psykisk och kroppslig, 37 gånger; religiös inflytelse 55 gånger; kärlek 60 gånger; husliga bekymmer, olyckor och motgångar 76 gånger; fattigdom och elände (pauperism) 15 gånger; häftig sinnesrörelse 40 gånger o. s. v. Såsom orsak till sinnessjukdom med förlamning förekommer missbruk af spritdrycker 9 gånger; oordentligt lefnadssätt 4 gånger; öfveransträngning, psykisk och kroppslig, 8 gånger; husliga bekymmer, olyckor och motgångar 7 gånger o. s. v.

Beträffande de intagnes *stånd* och yrke upplyser tab. 7, att 188 voro bönder och jordtorpare; 7 landtbrukare af ståndspersonsklass; 5 fabriksidkare; 14 fabriksarbetare; 111 handtverkare och näringsidkare; 167 tjenare, daglönare af jordbruksklass; af betjening och daglönare icke tillhörande jordbruksklass förekommo 43 fall; af fattighjon 47; handlande 26; prester 20; lärare 16; studerande 9; civile embets- och tjenstemän 15; militärer 26 o. s. v. De jordbrukande klasserna tillhörande intagnes antal uppgingo till 362 d. ä. 48,65 % af alla intagne.

Enligt hvad närmare framgår af tab. 8 voro af de under redovisningsåret intagne 543 bosatta på *landet* och 201 i *stad*, motsvarande i förra fallet 72,98 %, i det senare 27,07 %, eller nästan samma proportion som under näst föregående år. I förhållande till folkmängden förekommer en på 7,121 af landsbygdens befolkning och en på 3,870 af städernas, hvaraf synes framgå, att sinnessjukdomar i betydligt öfvervägande grad förekommo bland städernas i förhållande till landsortens befolkning. Af de intagne tillhörde 63 Stockholms stad, 84 Malmöhus-, 51 St. Kopparbergs-, 50 Kristianstads-, 49 Göteborgs- och Bohus län o. s. v.

Såsom närmare framgår af tab. 9, visar sig att inalles 282, nemligen 121 män och 161 qvinnor, under året afförts såsom *tillfrisknade*, samtlige vårdade för enkel sinnessjukdom. Enär alla hithörande å hospitalen vårdade uppgå till ett antal af 2,652, utgöra altså de tillfrisknade 10,63 % af de vårdade; under år 1884 uppgick denna procent endast till 8,47, antalet tillfrisknade i förhållande till *hela antalet vårdade* utgjorde 9,78 % mot 7,82 % år 1884; hvadan redovisningsåret beträffande tillfriskningsprocenten visar fördelaktigare resultat än näst föregående år. Högsta antalet tillfrisknade visar Stockholms hospital med 15,71 %, Upsala med 14,34 %, Lunds med 12 %, Göteborgs med 11,53 % o. s. v.

Beträffande de tillfrisknades *ålder* tillhörde 23,05 % åldern 21—25 år; 13,83 % åldern 36—40 år; 12,77 % åldern 26—30 år; 12,06 % åldern 41—45 år o. s. v. Under 20 år visar sig tillfriskningsprocenten endast uppgå till 7,15 % och öfver 70 år till allenast 0,35 %.

Hos 13,12 % hade hos de tillfrisknade sjukdomen egt bestånd mindre än 3 månader; hos 46,45 % från 3—12 månader; hos 23,40 % från 1—2 år; hos 9,22 % från 2—3 år o. s. v. Af de tillfrisknade hade 80,14 % vistats å anstalten mindre än 1 år; 10,99 % från 1—2 år; 4,96 % från 2—3 år; 1,07 % öfver 5 år.

Tab. 10 redogör för *tillfriskningsprocenten* så väl under hvart och ett af de senast förflutna 10 åren, som ock under den sammanlagda tiden af en hel 10-årsperiod med särskildt afseende derpå, om sjukdomen egt bestånd under 2 eller öfver 2 år före intagningen. Af denna tabell visar sig, att medeltalet af tillfriskningsprocenten för åren 1876—1885 utgjorde 29,9; men att samma procent för sjuke, som intagits å hospital inom 2 år efter sjukdomens uppkomst uppgick till 39,8, under det att berörde procent för sjuke, hvars sjukdom egt bestånd mer än 2 år före intagningen, nedgick till 8,8. Tillfriskningsprocenten bland de intagne i allmänhet var störst under 1878 och minst 1884.

Enligt tab. 11 utgjorde antalet *aflidne* under 1885 tillsammans 129, nemligen 77 män och 52 qvinnor d. ä. 4,47 % af alla vårdade, mot 3,58 % under år 1883. Bland de aflidne hade 72,10 % vårdats för enkel sinnessjukdom, 21,70 % för sinnessjukdom med förlamning o. s. v. De talrikast förekommande dödsorsakerna voro akuta och kroniska lungsjukdomar, hvaraf respektive 27,90 % och 23,25 % aflidit. Af sjukdomar i hjernan och dess hinnor hade tillsammans 9,30 % aflidit.

Af *tillfälliga sjukdomar* hade, enligt hvad tab. 12 närmare utvisar, tillsammans 647 varit angripne, motsvarande en på nära 4,5 af de vårdade. Sjukdomar i matsmältningsorganen hafva varit mest förekommande (193 fall); dernäst kommo sjukdomar i andningsorganen (97 fall); bleksot och blodbrist förekom i 45 fall, tyfoidfeber i 9 fall o. s. v.

Enligt hvad tab. 13 närmare utvisar, har *sjukdomens bestånd* bland de vid årets slut qvarvarande kunnat bestämmas för 2,158 d. ä. för 98,94 % af hela antalet. Hos dessa hade sjukdomen egt bestånd under 1 år hos 11,12 %; under 1—2 år hos 7,42 %; under 2—3 år hos 7,83 %; under 3—5 år hos 13,25 %; under 5—10 år hos

19,23 % samt öfver 10 år hos 41,15 %. Bland de qvarvarande förekom enkel sinnessjukdom hos 92,11 %; sinnessjukdom med förlamning hos 1,84 %; sinnessjukdom med fallandesot hos 3,85 % samt fånighet hos 2,20 %.

Tab. 14 redogör för de vid årets slut å anstalterna befintlige sjukes fördelning med hänsyn till *afgift*. Häraf framgår, att 95 d. ä. 4,34 % tillhörde betalande af första klass; 353 eller 16,19 % betalande af 2:dra klass; 1,578 d. ä. 72,35 % betalande af 3:dje klass, hvaremot 155 d. ä. 7,11 % voro fria från afgift.

Enligt samma tabell visar sig att antalet å anstalterna vårdade *kriminalpatienter*, eller sådane sjuke, hvilka äro tilltalade eller dömde för straffbar handling, vid årets slut tillsammans utgjordes 145, nemligen 117 män och 28 qvinnor, d. ä. 6,65 % af alla qvarliggande; vid 1884 års slut uppgick antalet hithörande patienter till 143. Af de under redovisningsåret vårdade tillhörde 96, nemligen 80 män och 16 qvinnor sådana, som icke kunnat till följd af sinnessjukdom fällas till ansvar för brottslig handling; 8 voro ransakningsfångar och 41 straffångar. Det högsta relativa antalet kriminalpatienter vistades, i likhet med föregående år, på Göteborgs hospital (12,75 % af å anstalten vårdade sjuke), dernäst kommo Malmö asyl, Visby och Vexiö hospital o. s. v. Beträffande af kriminalpatienterna begångna brottsliga handlingar förekommo stöld och rån 33 gånger, mordbrand 32 gånger; mord och dråp 38 gånger, barnamord 7 gånger; öfvervåld mot andra 27 gånger o. s. v.

Af tab. 15 framgår att antalet *underhållsdagar* för de under året å sinnessjukvårdsanstalterna vårdade uppgick till 788,165. *Medeltalet dagligen vårdade* utgjorde altså 2,157, mot 2,124 under år 1884.

Totalkostnaden för sjukvården med undantag af kostnaden för byggnader, reparationer, onera och utskylder uppgick till 915,786 kronor 78 öre, mot 938,116 kronor 76 öre år 1884, hvadan alltså totalkostnaden för redovisningsåret understeg kostnaden för år 1884 med 22,329 kronor 98 öre. Vid totalkostnadens fördelning på underhållsdagarna erhålles såsom *totalmedelkostnad för hvarje person och dag*, 1 krona 16,19 öre och för år 424 kronor 9 öre, mot respektive 1 krona 20,57 öre och 439 kronor 8 öre under år 1884. Kostnaden var högst vid Visby (kronor 1,49 öre) och Göteborgs (kronor 1,42 öre) hospital samt lägst vid Nyköpings och Vadstena hospital 93,5 öre å det förra och 98,8 öre å det senare.

Utspisningskostnaden för de sjuke[1] å samtlige anstalterna utgjorde 322,032 kronor 21 öre, eller i medeltal *för dag* 42,01 öre samt *för år* kronor 153,33, mot respektive 48,68 öre och kronor 177,68 under år 1884. Såsom tab. 15 närmare utvisar var medelkostnaden för utspisningen olika vid de särskilda anstalterna; den var högst vid Visby och Vexiö hospital samt lägst vid Göteborgs och Vadstena hospital.

Läkemedelskostnaden uppgick vid samtlige anstalterna till 10,971 kronor 55 öre eller för hvarje sjuk *för dag* till 1,39 öre mot 1,28 öre år 1884.

Såsom tab. 16 närmare utvisar uppgick antalet vid sjukvårdsanstalterna, för sjukvården anstälde *tjenstemän* och *betjening* vid 1885 års slut inalles till 296, hvaraf 252 tillhörde den egentliga vaktbetjeningen, hvilken under redovisningsåret ökats med 6 sjukvaktare och 1 sjukvakterska. Enär medeltalet sjuke för dag under året uppgick till 2,157, hade alltså hvar och en af betjeningen i medeltal dagligen haft att tillse 8,82 sjuke, mot 8,66 under år 1884.

---

2. Själavård och undervisning.

I öfverensstämmelse med gällande instruktion har *allmän gudstjenst* hållits å samtlige anstalter hvarje sön- och helgdag, hvarförutom på ett och annat ställe på fredagarna under fastlagstiden äfven hållits passionspredikningar. Liksom tillförene besökes gudstjensten af de stillsammare patienterna samt af större delen af sjuk-

[1] Endast beräknad för de sjuke af alla klasser, ej för betjeningen.

vårdspersonalen och har gudstjensten synts utöfva en lugnande och fridfull verkan på patienterna. I regeln hålles *nattvardsgång* i förening med skriftermål 3—4 gånger årligen å hvarje anstalt.

De af predikanterna insända årsberättelser innehålla bland annat följande: *Stockholms* hospital: bön å qvinnoafdelningen har hållits så väl morgon som afton af någon bland betjeningen; på mansafdelningen har deremot sådan bön endast kunnat hållas på morgonen; endast vid få tillfällen har predikanten kunnat sjelf förrätta bön inom hospitalet; någon undervisning har predikanten icke kunnat lemna i saknad af derför tjenlige patienter och på grund deraf, »att några sådana icke blifvit till honom för ändamålet hänvisade.»

Upsala hospital: gemensam morgonbön har af predikanten förrättats hvarje dag kl. $^1/_2$ 8 å mansafdelningen och af föreståndersken på qvinnoafdelningen. På lördagsaftnarne har predikanten förrättat bön särskildt för hvardera afdelningen. »Liksom högmessogudstjensterna hafva äfven dessa andaktsstunder med uppmärksamhet bevistats af ett icke så ringa antal patienter.» Skola har tidtals hållits, då patienter funnits, som lämpligen kunnat deltaga deri. Öfningar i välskrifning samt innanläsning med fritt återgifvande af det lästa hafva för det mesta dervid förekommit.

Vadstena hospital: Gemensam morgon- och aftonbön hafva hållits så väl å den manliga som qvinliga afdelningens samlingsrum, hvarvid uppmärksamhet och andakt i allmänhet varit rådande. Religionsundervisning har meddelats under samtal med enskilda patienter. Under hösten har några bibelförklaringar hållits å qvinnoafdelningen och åhördes dessa med stillhet och intresse. »Hvad beträffar Guds ords inverkan på de sjuke, så kan den ej annat än utöfva ett lugnande och mildrande inflytande på många, och icke så få oroliga patienter blifva under tiden, som de höra Guds ord, stilla och lugna. En själavårdande verksamhet synes mig vara till verkligt gagn och nytta för många patienter.» Skolundervisningen har af predikanten meddelats under vår- och höstmånaderna.

Vexiö hospital: bönestunder morgon och afton äfvensom vid måltiderna hafva hållits af betjeningen å de särskilda afdelningarna. »Iakttagelser öfver ordets och bönens inverkan på de sjuke hafva gjorts så vidt tid och omständigheter sådant medgifvit genom längre eller kortare samtal, som anställts med sådana, som i någon mon varit dertill beqväma. Om ock intet särskildt anmärkningsvärdt förekommit, kan dock i allmänhet framhållas, hurusom såväl den uppmärksamhet och andakt, som förmärkts vid den offentliga gudstjensten, som det intresse och glädje hos många, som predikantens besök i själavårdande afsigt framkallat, omisskänneligen visat evangelii kraft att meddela ljus, frid och hugsvalelse.» Religions- och skolundervisning har ombesörjts genom föreläsande ur lämpliga böcker och tidskrifter på manliga afdelningen af uppsyningsmannen, som tillika är skollärare, och på qvinnoafdelningen af andra föreståndersken.

Visby hospital: bönestunder hafva dagligen morgon och afton förrättats af uppsyningsmannen och så ofta tiden det medgifvit har predikanten samtalat med patienterna. Till patienternas förströelse och vederqvickelse hafva på initiativ af, och i samråd med läkaren små musikaliska tillställningar anordnats, hvilka visat sig vara både lugnande och glädjande. Den musik, som uppförts, har mestadels varit Wennerbergs Davids psalmer och Ahnfelts sånger.

Malmö asyl: Predikanten förmäler att han beträffande innehållet af predikningarna »sökt gifva dem ett så fullkomligt evangeliskt innehåll som möjligt och af princip undvikit den lagiska skärpan, enär desse själssjuke behöfva all den tröst och hugsvalelse, som det gudomliga ordet kan skänka.» Beträffande patienternas kristendomskunskap meddelar predikanten, att han funnit dem ega en förundransvärd klar och redig sådan, hvarefter han tillägger att det synes, »som om i deras inre funnes ett fridlyst rum, dit begreppsförvirringen ej når, men der religionens ljus klart och obrutet kan instråla, och från denna centrala punkt i deras inre, torde äfven reaktionen mot begreppsförvirringen i själslifvets mera periferiska delar kunna utgå.» Gemensam bön med sång har å de särskilda afdelningarna hållits hvarje morgon och afton. Undervisning har meddelats hvarje onsdags- och lördagseftermiddag omkring 2 timmar hvarje gång vanligen medelst föreläsning ur någon lämplig bok, åtföljd

af samtal och förklaring öfver det lästa. Mottagligheten för undervisningen synes blifva mindre, i mån som de intagne mer och mer utgöres af förslöade personer.

Göteborgs hospital: gemensamma bönestunder för hela sjukvårdsinrättningen hafva icke hållits, enär predikanten icke är boende på stället; deremot hafva så väl morgon- som aftonböner förrättats å de särskilda afdelningarna af betjeningen. Beträffande ordets och bönens inverkan på de sjuke erinrar predikanten, att konvalescenterna i allmänhet och de periodiskt sjuke under sina friska mellantider visa ganska stor mottaglighet för ordets sanningar, känna behof af att besöka kyrkan och bruka äfven dess emellan flitigt ordet, de dåsige och tröge åter visa föga eller ingen mottaglighet för ordet. Någon särskild religionsundervisning har icke egt rum, utom i så måtto, att efter predikans slut predikanten efter samråd med öfverläkaren besökt de sjuke och med dem samtalat. Någon ordnad skolundervisning finnes icke å anstalten.

Hernösands hospital: de gemensamma läsestunderna under veckan, tisdagar och fredagar, hafva fortgått i likhet med föregående år. Predikanten erinrar, »att kristendomskunskapen bland patienterna är temligen god; och om än begreppen i öfrigt äro virriga, så hafva de icke sällan rediga och klara tankar i religiösa ting, dock ofta mycket melankoliska. Många läsa gerna, ehuru de oftast sakna förmåga att inhemta något nytt vetande.»

---

3. Byggnader, jordområden m. m.

Upsala hospital: Den stora nybyggnaden har under året blifvit fullständigt afslutad och de senast byggda afdelningarna III och VI hafva efter genomgången besigtning blifvit af Öfverintendentsembetet aflemnade, sedan äfven de inom dessa afdelningar uppsatta värmeapparaterna för ånga blifvit fullbordade och behörigen afsynade. Afdelningen III togs under årets sista månader i bruk och dit förlades de då nybildade afdelningarna 17 och 18; hvaremot afdelningen VI, afsedd för första klassens båda divisioner 10 och 11, ännu vid årets utgång ej hunnit blifva försedd med full utredning af möbler, för att kunna tagas i bruk.

Efter sin fulländning lemnar den stora nybyggnaden utrymme för tvenne divisioner för andra och tredje afdelningarna 12—18. Dessutom äro uti centralbyggnaden inrymda administrationsafdelning och kök med tillhörande rum och lägenheter.

Framför de nya afdelningarna äro promenadgårdarna lagda och kringstängda med 11 fot höga staket; dessutom stora gårdsplanet mot öster afjemnadt och kringstängdt med ett lägre staket, samt en portvaktstuga uppförd vid ingången till gården. Till denna portvaktstugu är nu anstaltens skomakareverkstad förlagd.

Promenadgårdarna till afdelningarna 12—14 hafva blifvit fullständigt ordnade, planterade med parkträd och besådda med gräs. På gården till afdelningen 13 hafva tre mindre isoleringsgårdar blifvit afstängda för isolering af oroliga och våldsamma patienter.

Framför det stora gårdsplanet har ett omfattande terasseringsarbete blifvit verkställdt af hospitalets patienter under ledning af en för ändamålet anställd schaktförman. En kägelbana har under vintern blifvit uppförd i parken söder om nya hospitalet.

Tvättanstalten blef, ehuru efter någon förändring af den ursprungliga planen, mot slutet af året så fullbordad, att arbetet med uppsättning af inventarier, ledningar för drifkraft, äfvensom för vatten och ånga, uppvärmningsapparater m. m. kunde vidtagas, hvilka arbeten ännu fortgingo vid årets utgång.

Inom nya hospitalet (mansafdelningen) har *uppvärmningssystemet* så väl för vatten som för ånga visat sig väl motsvara sitt ändamål. Sedan uppvärmningen nu blifvit utsträckt äfven till de sist uppförda båda flyglarna, hafva sex sjukafdelningar direkt ånguppvärmning genom ångkaminer, nemligen 10, 11, 12, 16, 17 och 18 med tillsammans 20 sjukplatser för första klassens sjuke och 140 platser för sjuke af andra och tredje klassen.

Deremot uppvärmas tre sjukafdelningar genom varmt vatten cirkulerande i fem tums gjutna jernrör, nemligen afdelningarna 13, 14 och 15 med tillsammans 80 platser för andra och tredje klass. Vattnet i jernrören uppvärmes genom ånga från samma ledning som ångkaminerna. Oaktadt förbrukningen af ånga betydligt ökats genom uppvärmningssystemets utsträckning till de nya afdelningarna, har det ej mött några svårigheter att från en och samma panna erhålla tillräcklig ånga så väl till uppvärmning af samtliga sjukafdelningarna och centralbyggnaden, som äfven till kökets behof för matlagningen. Såsom bränsle för ångpannorna hafva användts endast anthracitkol, som levererade vid hospitalets brygga i medeltal kostat 73 öre per kubikfot. Förbrukningen af kol, då endast en panna behöft användas, har varit 3 à 4 fot i timmen.

Vadstena hospital: Vattenledningsarbetet, som började på försommaren, hade så framskridit att vid höstens inträde vattentornet jemte ångpannehuset voro under tak, hvarefter under hösten ångpumpen med sin maskin insattes, ångpannan inmurades och de yttre vatten- oeh afloppsledningarna fullbordades. Under vintern har inre ledningar utförts och stora jerncisternen i tornet uppsatts.

I sammanhang med afloppsledningens utläggning har det stora afloppsdiket genom mansafdelningens park blifvit afledt och hela denna park dränerad.

Vexiö hospital: Ett soltak på promenadgården för 1 klassens män, och en paviljong på promenadgården för 1 klassens qvinnor hafva blifvit anordnade. Ett soltak har likaledes uppförts på manliga cellafdelningens promenadgård.

Lunds hospital: Den redan förut påbörjade inredningen af skölj- och torkrum å cellafdelningarna har blifvit fullbordad. I två celler, en å hvardera könsafdelningen, hafva fönstergluggarna upphuggits till samma storlek som andra fönsters, så att dessa celler derigenom ändrats till vanliga rum. Tio celler hafva förut undergått samma ändring, så att det ursprungliga antalet nu minskats med tolf. Öfverläkaren anmärker att ytterligare minskning är väl behöflig. Midt på den stora gården vid männens cellafdelning har ett större soltält uppförts.

Verkan af höjningen af de till cellbyggnadernas värmeapparater hörande skorstenar torde enligt öfverläkarens förmenande nu efter tvenne vintrar kunna anses tillräckligt pröfvad; och som både uppvärmningen och luftvexlingen inom nämnda byggnader båda åren motsvarat billiga anspråk, bör ju den vidtagna åtgärden anses haft tillfredsställande resultat.

Göteborgs hospital: Ett större vedlider har uppförts på lämplig plats inom området till förvaring af vedförrådet, som förut varit upplagdt i källrarne under cellhuset och 4:de afdelningarna, hvilka källare icke voro hvälfda utan endast försedda med bjelklagsgolf och tillika inrymde värmeugnar, och följaktligen mycket eldfarliga.

Hernösands hospital: Ett växthus har blifvit uppfördt för en kostnad af 1,800 kronor, hvilka medel tagits från räntorna å den under direktionens förvaltning stående så kallade »patienternas gemensamma sparkassa», vidare har en kägelbana blifvit uppförd i den skogsbacke, som begränsar hospitalsområdet mot vester och skiljes från sjukhusbyggnaderna genom kökträdgården och inre ekonomigården, hvarigenom all olägenhet af bullret från kägelbanan undvikits.

Å *Kristinehamns* hospital äro under år 1885 följande arbeten utförda: administrationshuset jemte afdelningarna A—B och A^1 B^1 förda under tak samt diverse timmermans- och snickararbeten i desamma utförda. Likaså är grunden lagd till ekonomihuset samt denna byggnad äfven uppförd och intäckt. Grundläggningen till afdelningen C påbörjad. En stor del af de erforderliga terrasserings- och planeringsarbetena hafva äfvenledes blifvit utförda.

---

4. Beklädnad, sängutredning och inventarier.

Kostnader för inköp och underhåll af *beklädnadspersedlar*, *linne* och *sängkläder* vid samtlige anstalterna uppgick under redovisningsåret till 63,225 kronor 26 öre (Bil. C). Fördelas denna summa på medeltalet under året dagligen vårdade (2,157), visar sig, att hvarje hela året upptagen sjukplats med afseende på dessa effekter i medeltal kostat 29 kronor 31 öre, mot 26 kronor 36 öre år 1884.

Utgifterna för inköp och underhåll af *möbler*, *sängar*, *serviser* och *öfriga inventarier* uppgingo till 48,097 kronor 39 öre (Bil. C), eller i medeltal för hvarje, året om upptagen sjukplats till 22 kronor 21 öre, mot 16 kronor 8 öre under 1884. Tillökningen är beroende på inköp af dylika effekter för Upsala nybyggda hospital.

---

5. Uppvärmning och lyshållning.

Utgifterna för uppvärmning och lyshållning uppgingo under 1885 till 112,204 kronor 40 öre (Bil. C), mot 106,320 kronor 55 öre under år 1884. Hvarje under 1885 upptagen sjukplats har med afseende å uppvärmning och lyshållning således kostat i medeltal 52 kronor 2 öre mot 50 kronor 5 öre under näst föregående år.

---

6. Mathållning och utspisning.

Mathållningen sker nu mera vid samtlige anstalter, med undantag af Visby hospital, medelst egen hushållning, på det sätt att de artiklar, hvilka ingå i utspisningen, uppköpas genom entreprenad, samt att maten tillredes genom anstaltens betjening. Vid Visby hospital, der utspisningen är gemensam med länslasarettet, har denna anordning till följd af bristande utrymme och särskilda omständigheter icke ännu kunnat genomföras. Mathållningen genom egen hushållning har visat sig både prisbilligare och förmånligare med afseende på utspisningens beskaffenhet, än den förut mest bruklige genom entreprenad.

Utspisningskostnaden vid samtlige anstalter uppgick, såsom tab. 15 närmare utvisar, för år 1885, såsom redan äfven nämndt är, inalles till 332,032 kronor 21 öre och för hvarje sjuk *för dag* till 42,01 öre och *för år* till 153 kronor 33 öre. Denna medelkostnad ställer sig, likt föregående år, högst vid Visby hospital med 68,40 öre och lägst vid Göteborgs hospital med 32,18 öre.

---

7. De sjukes sysselsättningar och förströelser.

Sysselsättning ute i fria luften är för sinnessjuke i allmänhet af största vigt från sanitär synpunkt, och är man derföre angelägen att vid hithörande sjukvårdsanstalter i vidsträcktaste mån bereda tillgång på sådan sysselsättning, som hufvudsakligen består i jordbruks- och trädgårdsarbete. Att dylika arbeten vid hospitalen ej ännu kunnat vinna önskvärd utveckling, är närmast beroende på hospitalens i allmänhet allt för inskränkta jordområden. För en del af de patienter, som ej kunna hafva sysselsättning ute, anordnas vanligen dagliga promenader i hospitalens omgifningar under ledning och tillsyn af betjeningen.

Till sysselsättning inom hus förekommer för män tillverkning af mattor, nätbindniug, repning af dref o. s. v. och för handtverkskunnige snickeri, skrädderi, måleri, skomakeri o. s. v., vid Stockholms hospital äfven tryckeri; samt för qvinnor spånad, väfnad, sömnad, stickning o. s. v., hvarförutom båda könen användas till handräckning af allehanda slag. Enligt öfverläkarens rapporter har antalet dagsverken å de särskilda anstalterna uppgått till följande belopp under år 1885: Vid *Stockholms* hospital, der de arbetande männens antal dagligen i medeltal utgjort 50 och qvinnornas 44 eller tillsammans 94, hafva utförts 23,328 dagsverken, deraf 13,602 af män och 9,726 af qvinnor. Vid *Upsala* hospital verkstäldes 40,135 dagsverken, nemligen 23,359 mans- och 16,776 qvinsdagsverken. Vid *Nyköping*, der i medeltal 22 män och 19 qvinnor varit mer eller mindre arbetsföre, hafva 1,916$^1/_2$ manliga dagsverken blifvit utförda; qvinnorna, som förut arbetat endast per styck, få nu äfven flitpengar för dagsarbeten; antalet qvinnodagsverken finnes ej uppgifvet. Vid *Vadstena* hospital, der de arbetsföre utgjorts i medeltal af 50 män och 41 qvinnor, hafva utförts 27,482 dagsverken, hvaraf 15,211 af män och 12,271 af qvinnor. Vid *Vexiö* hospital hade förrättats 20,032 mansdagsverken af i medeltal 60—70 arbetande samt 12,000 qvinsdagsverken af 37—42 arbetande, eller tillsammans af båda könen 32,032 dagsverken. Vid *Malmö* asyl har utförts 12,070 mans- och 10,446 qvins- eller tillsammans 22,516 dagsverken. Sedan många år tillbaka hade en del arbeten gjorts på beting och andra för dagspenning, men från redogörelseårets början har arbetena endast ersatts genom flitpengar. Vid *Lunds* hospital hafva utförts 15,616 mans- och 14,798$^1/_2$ qvinsdagsverken eller tillsammans 30,414$^1/_2$ dagsverken. Öfverläkaren erinrar: att enligt dagordningen icke mer än fem arbetsdagar kunna räknas i veckan, hvilket efter afdrag af extra helgdagar gör omkring 250 arbetsdagar om året. Jemföres dagsverkenas och arbetsdagarnas antal med hvarandra, finner man, att ungefär 121 sjuke — 62 män och 59 qvinnor — i medeltal hvarje dag varit i arbete. »Egentligen är detta dock icke de arbetandes antal utan dagsverkenas. De arbetande hafva varit vida flere, men de som föga uträttat hafva för aflöningens skull ej antecknats för mer än ett halft eller ett tredjedels dagsverke, så att dagsverkslängden för en dag kunnat upptaga 50 procent fler arbetande än dagsverken. I allmänhet hafva nog omkring 150 sjuke, eller bortemot halfva antalet af de i allmänna klassen vårdade, dagligen varit mer eller mindre upptagne med arbete». Vid *Göteborgs* hospital utfördes tillsammans 17,743 dagsverken, nemligen 11,206 mans- och 6,537 qvinnodagsverken. Vid *Hernösands* hospital, der i medeltal 30 män och 25 qvinnor dagligen varit sysselsatta med arbete, utgjorde antalet dagsverken tilsammans 18,407, hvaraf 9,665 mans- och 8,742 qvinsdagsverken. För verkstälda arbeten ega patienterna uppbära flitpenningar enligt af Direktionen uppgjord taxa, som å de olika anstalterna varierar mellan 8—10 öre, men som kan vid större slöjdskicklighet eller flit något öfverstigas. Vanligen erhålla dessutom de arbetande patienterna extra förplägning, nemligen männen en smörgås och qvinnorna en kopp kaffe på eftermiddagen.

Patienternas *förströelser* bestå mestadels i läsning ur anstaltens boksamling eller i tidningar, musik, sällskapsspel, biljard, kägelspel, promenader, sällskapliga sammankomster o. s. v. Å ett par hospital hafva små konserter tidtals kunnat gifvas af inom hospitalen bildade musikföreningar. Å Lunds hospital har under året äfven gifvits ett par studentkonserter. Vid jul och midsommar anordnas särskilda fester med förfriskningar och på ett och annat ställe med utdelning af smärre julgåfvor. Öfverläkaren vid Upsala hospital, professor *Kjellberg* yttrar i sin berättelse beträffande förströelser: »I allmänhet torde kunna sägas att ökadt tillfälle till lämpliga förströelser är af behofvet påkalladt, enär ledsnaden och hemlängtan äro att anse såsom stora hinder för tillfrisknandet». Rörande skolundervisningen såsom sysselsättning yttrar K.: »Då allt, som kan bidraga att på ett nyttigt sätt upptaga de sjukes uppmärksamhet, måste anses vara af stort värde för den psykiska sjukvården, kan jag ej undgå att fästa uppmärksamhet på skolundervisningen såsom ett godt medel för vinnande af detta ändamål. Kunde mer tid egnas åt skolarbetet, så skulle derigenom äfven mycket af den tid kunna nyttigt användas, som eljest går förlorad för sådane sjuke, som ej kunna sysselsättas med handarbete, men som dock ej äro alldeles otillgänglige för passande undervisning.»

---

8. Utrymme.

Af tab. 15 visar sig, att å samtlige sjukvårdsanstalterna i medeltal dagligen vårdats 2,157 sjuke; jemföres detta antal med tillgängliga sjukplatser vid årets början (tab. 1) framgår deraf, att utrymmet å nämnde anstalter varit allt för otillräckligt och föga bättre än under näst föregående år, oaktadt vid Upsala hospital under 1885 tillkommit ej mindre än 70 sjukplatser. Någon förbättring i detta missförhållande är ej heller att vänta förrän under nästkommande år, då det under byggnad varande *Kristinehamns* hospital öppnas för sjukes mottagning. Såsom bevis på bristen af tillgängliga sjukplatser inom de särskilda anstalterna kan äfven anföras, att till öfverstyrelsen under årets lopp blifvit öfversända 190 ansökningar om inträde, hvilka icke kunnat af brist på plats bifallas å de ställen, der ansökan gjorts, och hvilka öfverstyrelsen icke kunnat annat än högst undantagsvis omedelbart bereda plats å annat hospital, utan nödgats ställa den inträdessökande såsom expektant till framdeles ledigblifvande plats. För inalles 59 inträdessökande saknades vid årets slut plats till inträde å ifrågavarande anstalter.

---

9. Inkomster och utgifter för hospitalets underhåll 1885.

Redogörelse för hospitalsunderhållets inkomster och utgifter år 1885 återfinnes i Bil B. och C. af denna berättelse och ett sammandrag af samma års redovisning öfver till hospitalsväsendet anslagne medel i Bil. D.

---

10. Skyddsföreningen för sinnessjuke.

Under år 1885 har föreningen till hospitalens öfverläkare öfverlemnat en summa af 1,165 kronor, för att efter deras beprövande utdelas åt behöfvande patienter vid dessas utskrifning från hospitalen. Af detta belopp hafva 96 patienter kommit i åtnjutande till större eller mindre del. Dessutom har på särskild ansökan åt en behöfvande utdelats 20 kronor.

Under sin 24-åriga tillvaro har föreningen utgifvit ett sammanlagt belopp af 19,813 kronor. Föreningens behållning vid 1885 års utgång utgjorde 27,407 kronor 64 öre. Föreningsledamöternas antal hade vid samma tid stigit till 158 från 136 vid slutet af 1884.

Underdånigst

AUG. ALMÉN.

O. F. HALLIN. EDW. EDHOLM. D. M. PONTIN. CARL EDLING.

A. J. Bruzelius.

Stockholm den 1 November 1886.

Bil. A.

Redogörelse för sjukvården å Rikets samtliga Anstalter för sinnessjukes behandling under år 1885.

§ 1.

Öfversigt öfver antalet *vårdade* å samtlige anstalter för sinnessjukes behandling under år 1885.

Tab. 1.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Anstalt.	Antal befintliga sjukplatser vid årets början.	Qvarliggande sjuke från år 1884.			Intagne under år 1885.			Summa vårdade under år 1885.			Afförde under år 1885.			Qvarliggande till år 1886.		
		m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.
Stockholms	265	142	118	260	52	57	109	194	175	369	51	57	108	143	118	261
Upsala	310	148	150	298	80	89	169	228	239	467	49	86	135	179	153	332
Nyköpings	70	37	34	71	6	8	14	43	42	85	5	10	15	38	32	70
Vadstena	360	173	184	357	36	27	63	209	211	420	45	25	70	164	186	350
Vexiö	220	115	103	218	35	30	65	150	133	283	34	29	63	116	104	220
Visby	30	16	14	30	1	1	2	17	15	32	1	2	3	16	13	29
Malmö	175	88	78	166	13	16	29	101	94	195	14	9	23	87	85	172
Lunds	354	172	165	337	79	84	163	251	249	500	78	77	155	173	172	345
Göteborgs	170	88	82	170	50	40	90	138	122	260	49	37	86	89	85	174
Hernösands	221	113	108	221	15	19	34	128	127	255	20	19	39	108	108	216
Holmehus [1]	10	—	9	9	—	6	6	—	15	15	—	3	3	—	12	12
Summa	**2,185**	**1,092**	**1,045**	**2,137**	**367**	**377**	**744**	**1,459**	**1,422**	**2,881**	**346**	**354**	**700**	**1,113**	**1,068**	**2,181**

[1]) Privatanstalt.

1. *Antalet befintliga sjukplatser vid årets början.*

Föregående årets redogörelse upptager de vid samma års slut befintliga sjukplatsernas antal till 2,185. Under fortsättning af år 1885 hafva å Upsala hospital tillkommit 70 platser på mansafdelningen och å Holmehus privatanstalt 2 platser för qvinliga patienter, hvarigenom sjukplatsernas antal å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling vid 1885 års slut uppgick till 2,257.

2. *Qvarliggande sjuke från 1884.*

Vid redovisningsårets början funnos å samtliga anstalter 2,137. Af dessa voro 1,092 män och 1,045 qvinnor; 51,10 % af de förre och 48,90 % af de senare. Från 1883 till 1884 voro å samtliga anstalter 2,069 qvarliggande.

3. *Intagne under år 1885.*

Antalet intagne har varit 744, nemligen 367 män och 377 qvinnor; 49,33 % af de förre och 50,67 % af de senare. Under år 1884 intogos å samtliga anstalter 704, således 40 mindre än under 1885. De under 1885 intagne utgjorde 25,82 % af de under samma år vårdade.

4. *Antalet vårdade under år 1885.*

Detta antal har utgjort 2,881, nemligen 1,459 män och 1,422 qvinnor; 50,64 % af de förre, 49,36 % af de senare. Under år 1884 vårdades 2,773, således 108 färre än under redovisningsåret.

5. *Afförde under år 1885.*

Afförde hafva blifvit 700; 346 män och 354 qvinnor; 49,43 % af de förre, 50,57 % af de senare. Under år 1884 affördes 636, således 64 flere afförde under redovisningsåret än 1884. Jemförelsen mellan intagne och afförde under redovisningsåret utvisar att 44 flere blifvit intagne än afförde.

6. *Qvarliggande till år 1886.*

Dessas antal är 2,181. Från 1884 till 1885 qvarlågo 2,137; för år 1885 har sålunda antalet qvarliggande ökats med 44. Af de till 1886 qvarliggande voro 1,113 män och 1,068 qvinnor; respektive 51,03 % och 48,97 %.

Bland de vid redovisningsårets slut vårdade tillhörde 95 första betalningsklassen och 2,086 de öfriga klasserna.

---

§ 2.

Öfversigt öfver *sjukdomsformerna,* hvilka förekommit bland de *intagne* å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1885.

Tab. 2.

1.	2.			3.			4.			5.			6.			7.			8.			9.		
Anstalt.	Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex.*												Sinnessjukdom med förlamning *Dementia paralytica.*			Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica*			Fånighet, *Idiotia.*			Okänd sjukdom.		
	Tungsinne, *Melancholia.*			Ursinne, *Mania.*			Förryckthet, *Paranoia.*			Svagsinthet, *Dementia.*														
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.
Stockholms	7	22	29	17	25	42	2	8	10	9	2	11	17	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Upsala	21	47	68	16	21	37	34	17	51	1	1	2	5	—	5	2	1	3	1	2	3	—	—	—
Nyköpings	1	2	3	1	5	6	3	—	3	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Vadstena	10	11	21	14	10	24	4	2	6	8	4	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vexiö	6	4	10	7	9	16	18	13	31	3	4	7	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Visby	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö	—	3	3	—	—	—	—	2	2	5	6	11	—	—	—	2	4	6	6	1	7	—	—	—
Lunds	21	30	51	29	32	61	11	8	19	12	12	24	5	2	7	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Göteborgs	20	15	35	26	24	50	2	—	2	—	1	1	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hernösands	3	6	9	6	10	16	3	2	5	2	1	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holmehus	—	3	3	—	—	—	—	1	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**89**	**143**	**232**	**117**	**137**	**254**	**77**	**53**	**130**	**40**	**34**	**74**	**30**	**2**	**32**	**7**	**5**	**12**	**7**	**3**	**10**	—	—	—

§

Öfversigt öfver å de särskilda anstalterna för sjukes behandling under år 1885 *intagne* sjuke

Tab. 3.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		12.	13.			14.		15.		16.		17.		18.	
Sjukdom.	Anstalt.																					Summa intagne.			Ålder vid									
	Stockholms.		Upsala.		Nyköpings.		Vadstena.		Vexiö.		Visby.		Malmö.		Lunds.		Göteborgs.		Hernösands.		Holmehus.				Under fylda 15 år.		16—20.		21—25.		26—30.		31—35.	
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	qv.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex*	35	57	72	86	5	8	36	27	34	30	1	1	5	11	73	82	48	40	14	19	6	323	367	690	—	—	17	25	52	51	65	61	51	37
Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica*	17	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	2	—	1	—	—	30	2	32	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica*	—	—	2	1	1	—	—	—	1	—	—	—	2	4	1	—	—	—	—	—	—	7	5	12	—	—	1	1	—	—	3	1	2	1
Fånighet, *Idiotia*	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	7	3	10	—	—	—	1	—	1	1	—	3	1
Summa	**52**	**57**	**80**	**89**	**6**	**8**	**36**	**27**	**35**	**30**	**1**	**1**	**13**	**16**	**79**	**84**	**50**	**40**	**15**	**19**	**6**	**367**	**377**	**744**	—	—	**18**	**27**	**52**	**52**	**69**	**62**	**57**	**39**

Text till Tab. 2.

1. *Tungsinne.* Antalet *intagne* är 232, nemligen 89 män och 143 qvinnor, respektive 38,36 % och 61,64 %. Af *alla* intagne utgöra de af tungsinne sjuke 31,18 %; 24,25 % af intagne män, 37,93 % af intagna qvinnor.

2. *Ursinne.* Antalet *intagne* är 254, deraf 117 män och 137 qvinnor; respektive 46,06 % och 53,94 %. I förhållande till *alla* intagne utgöra de 34,14 %; 31,88 % af intagne män, 36,34 % af intagna qvinnor.

3. *Förryckthet.* Af 130 *intagne* voro 77 män och 53 qvinnor; respektive 59,23 % och 40,77 %. Af *alla* intagne 17,47 %; 20,98 % af intagne män, 14,06 % af intagna qvinnor.

4. *Svagsinthet. Intagne* 74; 40 män och 34 qvinnor; respektive 54,05 % och 45,95 %. Af *alla* intagne 9,95 %; af intagne män 10,90 %, af intagna qvinnor 9,01 %.

5. *Sinnessjukdom med förlamning.* Intagne 32; 30 män och 2 qvinnor; respektive 93,75 % och 6,25 %. Af *alla* intagne 4,30 %; 8,18 % af intagne män, 0,53 af intagna qvinnor.

6. *Sinnessjukdom med fallandesot.* Intagne 12, deraf 7 män och 5 qvinnor; respektive 58,33 % och 41,67 %. Af *alla* intagne 1,61 %; 1,90 af intagne män och 1,33 % af intagna qvinnor.

7. *Fånighet.* Intagne 10, deraf 7 män och 3 qvinnor; respektive 70 % 30 och %. Af *alla* intagne 1,35 %; af intagne män 1,91 %, af intagna qvinnor 0,79 %.

Sålunda hafva af alla intagne 31,18 % lidit af tungsinne; 34,14 % af ursinne; 17,47 % af förrryckthet; 9,95 % af svagsinthet; 4,30 % af sinnessjukdom med förlamning; 1,61 % af sinnessjukdom med fallandesot och 1,35 % af fånighet.

3.

jemte uppgift å deras ålder, sjukdomens bestånd före intagningen samt antal förutgångne anfall.

19.		20.		21.		22.		23.		24.		25.		26.		27.		28		29.		30.		31.		32.		33.		34.		35.		36.		37.		38.	
intagningen.												Sjukdomsbestånd före intagningen.																Antal förutgångne anfall.											
36—40.		41—45.		46—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.		Under 3 månader.		3—12 månader.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Okändt.		Intet.		Ett.		Två.		Tre.		Fyra o. s. v.		Okändt.	
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
33	41	30	41	32	36	26	51	17	18	—	6	97	144	85	108	41	33	19	18	23	12	14	7	39	41	5	4	227	240	46	65	17	25	5	12	14	23	14	2
6	2	10	—	7	—	5	—	1	—	—	—	9	—	10	—	5	2	3	—	—	—	1	—	2	—	—	—	29	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	4	3	—	—	7	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	1	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
42	**43**	**40**	**41**	**39**	**37**	**32**	**52**	**18**	**18**	—	**6**	**107**	**145**	**96**	**109**	**47**	**35**	**22**	**18**	**23**	**12**	**15**	**8**	**52**	**45**	**5**	**5**	**270**	**248**	**46**	**66**	**18**	**25**	**5**	**12**	**14**	**23**	**14**	**3**

Förhållandet mellan de intagne och de vårdade (se Tab. 1) vid hvarje anstalt utvisar omsättningens storlek och uttryckes med följande procenttal:

Stockholm.	Upsala.	Nyköping.	Vadstena.	Vexiö.	Visby.	Malmö.	Lund.	Göteborg.	Hernösand.	Holmehus.
28,72 %.	36,18 %.	16,47 %.	15,00 %.	22,96 %.	6,25 %.	14,08 %.	32,60 %.	34,61 %.	13,33 %.	40,00 %.

Häraf synes att omsättningen varit lifligast vid Holmehus, Upsala, Göteborg och Lund samt trögast vid hospitalen i Visby, Hernösand och Malmö.

Tab. 3. Af de 690 under *enkel sinnessjukdom* upptagne voro 323 män och 367 qvinnor; 92,74 % af alla intagne; 88,01 % af intagne män och 97,3 % af intagna qvinnor. Med hänsyn till de särskilda anstalterna blir förhållandet mellan intagne sjuke, med enkel sinnessjukdom behäftade, och alla intagne följande:

Stockholm.	Upsala.	Nyköping.	Vadstena.	Vexiö.	Visby.	Malmö.	Lund.	Göteborg.	Hernösand.	Holmehus.
84,40 %.	93,49 %.	92,85 %.	100 %.	98,46 %.	100 %.	55,17 %.	95,09 %.	97,77 %.	97,06 %.	100 %.

Under öfriga i samma tabell upptagna sjukdomskategorier förekommo inalles 54 fall. För procentförhållandet beträffande dessa senare är redan förut redogjordt i texten till tabellen N:o 2.

1. *Ålder vid intagningen.* Förhållandet dermed är:

Under fylda 15 år.	16—20.	21—25.	26—30.	31—35.	36—40.	41—45.	46—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
0,00 %.	6,05 %.	13,99 %.	17,61 %.	12,90 %.	11,42 %.	10,88 %.	10,21 %.	11,29 %.	4,84 %.	0,81 %.

2. *Sjukdomens bestånd före intagningen.* Bland de 744 intagne har förhållandet härmed kunnat utrönas för 734, således för 98,65 %. De olika beståndstiderna för dessa 734 patienter hafva varit följande:

Under 3 månader.	3—12 månader.	1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.
34,34 %.	27,93 %.	11,17 %.	5,45 %.	4,77 %.	3,12 %.	13,22 %.

Således hafva mer än tredjedelen af dessa blifvit intagna inom 3 månader från sjukdomens utbrott. Intagne för *enkel sinnessjukdom* inom 3 månader från första utbrottet utgöra 34,92 % af alla hithörande sjuka.

3. *Antalet förutgångna anfall af sinnessjukdom före intagningen.* Detta förhållande har kunnat bestämmas för 727 bland de 744 intagne, således för 97,71 %.

De recidiverande fallen och de *för första gången* insjuknade förhålla sig som följer:

Intet förutgånget anfall.	Ett.	Två.	Tre.	Fyra o. s. v.
71,25 %.	15,41 %.	5,91 %.	2,34 %.	5,09 %.

De för första gången uppträdande fallen förhålla sig sålunda till återfallen som 71,25 % till 28,75 %; under år 1884 voro motsvarande tal 74,13 % och 25,87 %; under 1883: 66,99 % och 33,01 %; under 1882: 68,25 % och 31,75 %; under 1881: 69,37 % och 30,63 %.

§ 4.

Uppgift på åldern, då sinnessjukdom första gången uppträdt bland de under år 1885 å rikets samtliga hospital *intagne* jemte deras civilstånd.

Tab. 4.

1.	2.			3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.	10.	11.	
				Sjukdom.								Civilstånd.							
Ålder vid första intagandet.	Summa.			Enkel sinnessjukdom. *Insania simplex.*		Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica.*		Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica.*		Fånighet, *Idiotia.*		Ogifte.		Gifte.		Enklingar.	Enkor.	Frånskilde.	
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m,	qv.	m,	qv.	m.	qv.	m.	qv.			m.	qv.
Under 15 år	15	10	24	6	6	—	—	2	3	7	1	14	10	1	—	—	—	—	—
16—20	49	46	95	47	45	—	—	2	—	—	1	46	39	3	6	—	1	—	—
21—25	70	71	141	69	70	—	—	1	—	—	1	59	56	10	13	—	1	1	1
26—30	64	56	120	63	56	1	—	—	—	—	—	52	37	10	17	2	2	—	—
31—35	44	42	86	39	42	4	—	1	—	—	—	25	22	16	19	3	1	—	—
36—40	35	43	78	29	41	6	2	—	—	—	—	9	14	25	25	1	4	—	—
41—45	35	33	68	26	33	9	—	—	—	—	—	7	8	25	22	2	3	1	—
46—50	23	27	50	15	26	7	—	1	1	—	—	6	6	15	15	2	6	—	—
51—60	25	33	58	22	32	3	—	—	1	—	—	7	5	15	22	3	6	—	—
61—70	7	14	22	7	14	—	—	—	—	—	—	—	2	6	3	—	9	1	—
Öfver 70 år	—	2	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Summa	**367**	**377**	**744**	**323**	**367**	**30**	**2**	**7**	**5**	**7**	**3**	**225**	**199**	**126**	**142**	**13**	**35**	**3**	**1**

Följande tabell visar procentförhållandet med åldern vid första insjuknandet hos de under året intagne:

Under 15 år.	16—20.	21—25,	26—30.	31—35.	36—40.	41—45.	46—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
3,23 %.	12,77 %.	18,95 %.	16,13 %.	11,56 %.	10,49 %.	9,14 %.	6,72 %.	7,79 %.	2,95 %.	0,27 %.

De talrikaste fallen hafva inträffat i åldern mellan 21—25 år, dernäst under åldersperioderna 26—30 och 16—20.

Af de med *Dementia paralytica* behäftade män voro 24 gifta och 6 ogifta; 20 af de gifta hade barn. Två qvinnor, vårdade för samma sjukdom, voro begge gifta och hade barn.

§ 5.

Uppgift öfver sinnes- och nervsjukdom, som förekommit inom de *intagnes* slägt.

Tab. 5.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.			10.		11.		12.		13.		14.		15.		16.		17.		18.		19.		
	Sinnessjukdom																	Nervsjukdom.																			
																		Epilepsi.						Chorea.					Hypochondri eller hysteri.								
Sjukdom.	hos fader.		hos moder.		hos båda föräldrarne.		hos fadrens föräldrar eller syskon.		hos modrens föräldrar eller syskon.		hos båda föräldrarnes föräldrar eller syskon.		hos den sjukes syskon.		Summa.			hos fader.		hos moder.		hos båda föräldrarne.		hos fader.		hos moder.		hos båda föräldrarne.		hos fader.		hos moder.		hos båda föräldrarne.		Summa.		
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.
Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex*	23	25	31	41	1	3	22	21	21	22	—	2	31	29	129	143	272	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	3	2	1	—	11	3	14
Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica*	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Fånighet	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	24	25	31	41	1	3	22	22	21	23	—	2	33	29	132	145	277	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	1	3	2	1	—	12	4	16

Sinnessjukdom inom de intagnes slägt har kunnat spåras i 277 fall och nervsjukdom i 16 fall, hvilket gör respektive 37,23 % och 2,15 % af alla intagne. Följande procenttal utvisar förhållandet i detta afseende till *alla* under året intagne:

hos fader.	hos moder.	hos båda föräldrarne.	hos fadrens föräldrar eller syskon.	hos modrens föräldrar eller syskon.	hos båda föräldrarnes föräldrar eller syskon.	hos den sjukes syskon.
7,79 %.	10,48 %.	0,67 %.	5,91 %.	5,91 %.	0,26 %.	8,33 %.

§ 6.

Uppgift på antagliga orsaker, under hvilkas inflytelser sinnessjukdomar kunna anses hafva uppkommit bland de å rikets samtliga hospital under år 1885 intagne.

Tab. 6.

1.	2.			3.		4.		5.		6.	
				Intagen.							
Antagliga orsaker.	Summa.			Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex.*		Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica.*		Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica.*		Fånighet, *Idiotica.*	
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Skador å hufvudet	20	2	22	19	2	—	—	1	—	—	—
Inflammation af hjernan och dess hinnor	2	—	2	1	—	—	—	—	—	1	—
Slaganfall	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—
Organiska hjernlidanden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Missbildning af hufvudskål och hjerna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ryggmärgssjukdomar	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—
Hysteri	—	18	18	—	18	—	—	—	—	—	—
Febrar (typhus, typhoid; exanthematisk m. m.)	11	10	21	10	10	—	—	—	—	1	—
Bleksot och blodbrist	1	8	9	1	8	—	—	—	—	—	—
Syfilis	5	—	5	3	—	2	—	—	—	—	—
Menstruationsrubbningar (pubertets- och cessationsperioderna)	—	4	4	—	4	—	—	—	—	—	—
Sjukdomar i de qvinliga sexualorganen	—	3	3	—	3	—	—	—	—	—	—
Hafvandeskap	—	5	5	—	5	—	—	—	—	—	—
Barnsäng	—	31	31	—	31	—	—	—	—	—	—
Digifning	—	4	4	—	4	—	—	—	—	—	—
Sjelfbefläckelse	17	5	22	17	5	—	—	—	—	—	—
Missbruk af spritdrycker	44	3	47	35	3	9	—	—	—	—	—
Oordentligt lefnadssätt	9	3	12	5	3	4	—	—	—	—	—
Öfveransträngning, psykisk, kroppslig	21	16	37	13	16	8	—	—	—	—	—
Religiös inflytelse	21	34	55	21	34	—	—	—	—	—	—
Kärlek	21	39	60	21	39	—	—	—	—	—	—
Husliga bekymmer	19	19	38	15	19	4	—	—	—	—	—
Olyckor och motgångar	19	19	38	17	18	2	1	—	—	—	—
Fattigdom, elände (pauperism)	7	8	15	7	8	—	—	—	—	—	—
Häftig sinnesrörelse	14	26	40	12	26	1	—	—	—	1	—
Vanvårdad uppfostran	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Fängelselif, enkelt	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
» i cell	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Ålderdom	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Fallandesot	2	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—
Lunginflammation	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—
Ansigtsros	—	2	2	—	2	—	—	—	—	—	—
Sömnlöshet	1	3	4	—	3	1	—	—	—	—	—
Neuropatisk konstitution	—	3	3	—	3	—	—	—	—	—	—
Läsning af Strindbergs bok »Giftas»	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Utan känd orsak	154	143	297	138	134	8	1	4	5	4	3

§ 7.

Uppgift på de å rikets samtliga hospital under år 1885 *intagnes* stånd och yrke.

Tab. 7.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		
	Sjukdom.										
Stånd och yrke.	Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex.*		Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica.*		Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica.*		Fånighet, *Idiotia.*		Summa.		
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.
Presterskap	3	13	2	—	1	—	—	1	6	14	20
Universitetslärare och vetenskapsmän	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lärare	4	11	1	—	—	—	—	—	5	11	16
Skolungdom och studerande	9	—	—	—	—	—	—	—	9	—	9
Civile embets- och enskilde tjenstemän	4	6	4	—	—	—	1	—	9	6	15
Vaktbetjening	2	3	3	1	—	—	—	—	5	4	9
Jernvägsbetjening	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2
Militärer	10	13	3	—	—	—	—	—	13	13	26
Jurister utan tjenst, advokater	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Läkare	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Farmaceuter	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Barnmorskor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ingeniörer och tekniker	1	1	1	—	—	—	—	—	2	1	3
Litteratörer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Konstnärer	2	2	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Sjöfartsidkare (sjömän, fiskare)	12	6	2	—	—	—	—	—	14	6	20
Landtbrukare af ståndspersonsklass	4	2	1	—	—	—	—	—	5	2	7
Bönder och jordtorpare	95	90	1	—	—	1	1	—	97	91	188
Fabriksidkare och bruksegare	2	2	1	—	—	—	—	—	3	2	5
Fabriksarbetare	8	6	—	—	—	—	—	—	8	6	14
Kapitalister	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handtverkare, näringsidkare	46	58	3	1	—	2	—	1	49	62	111
Handlande	12	10	3	—	—	—	1	—	16	10	26
Tjenare, daglönare af jordbruksklass	77	83	2	—	4	—	1	—	84	83	167
Enskild betjening och daglönare icke tillhörande jordbruksklass	15	25	1	—	2	—	—	—	18	25	43
Fattighjon	14	27	—	—	—	2	3	1	17	30	47
Okändt yrke	1	8	—	—	—	—	—	—	1	8	9
Summa	**323**	**367**	**30**	**2**	**7**	**5**	**7**	**3**	**367**	**377**	**744**

Af studerande hafva under redovisningsåret 9 intagits. Under de senaste 10 åren har antalet intagne studerande varit:

1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
4	**5**	**8**	**6**	**9**	**19**	**7**	**16**	**11**	**9**

Ett högst betydligt antal af de under året intagne tillhör de jordbrukande klasserna. Om till dessa klasser hänföras jordbrukande ståndspersoner, bönder, jordtorpare, tjenare och daglönare, uppgår de hithörande intagnes antal till 362, d. ä. 48,65 % af *alla* intagne.

§ 8.

Uppgift på de å rikets samtliga hospital under år 1885 *intagnes* hemort.

Tab. 8.

1.	2.			3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		12.		13.		14.		15.		16.	
Sjukdom.	Summa.			Hemort. Län.																											
				Stockholms stad.		Stockholms län.		Upsala län.		Södermanlands län.		Östergötlands län.		Jönköpings län.		Kronobergs län.		Kalmar län.		Gotlands län.		Blekinge län.		Kristianstads län.		Malmöhus län.		Hallands län.		Göteborgs och Bohus län.	
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex*	323	367	690	18	35	15	10	13	28	12	10	19	18	10	3	10	17	10	9	1	1	7	11	23	27	32	43	16	4	23	24
Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica*	30	2	32	9	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	4	2	—	—	1	—
Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica*	7	5	12	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	1	—
Fånighet, *Idiotia*	7	3	10	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Summa	367	377	744	27	36	17	10	18	28	12	10	19	18	10	3	11	17	11	10	1	1	8	11	23	27	36	48	17	5	25	24

1.	17.		18.		19.		20.		21.		22.		23.		24.		25.		26.		27.		28.		29.		30.		31.	
Sjukdom.	Hemort. Län.																										Land.		Stad.	
	Elfsborgs län.		Skaraborgs län.		Vermlands län.		Örebro län.		Vestmanlands län.		Kopparbergs län.		Gefleborgs län.		Västernorrlands län.		Jemtlands län.		Västerbottens län.		Norrbottens län.		Utrikes ort.		Okändt.					
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex*	16	17	12	11	13	6	8	16	15	15	25	26	9	18	5	16	6	1	1	—	2	—	2	1	—	—	259	253	64	114
Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica*	3	—	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	16	2
Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica*	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	3	—	2
Fånighet, *Idiotia*	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	1	2
Summa	19	17	13	11	13	6	13	17	19	16	25	26	11	18	8	16	6	1	1	—	2	—	2	1	—	—	286	257	81	120

Af de under redovisningsåret intagne vore 543 bosatta på landet och 201 i stad, respektive 72,98 % och 27,02 %.

§

Öfversigt öfver de å samtlige anstalter för sinnessjukes

Tab. 9.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		12.		13.			14.		15.		16.		17.	
Sjukdom.	Anstalt.																						Summa tillfrisknade.			Å l.							
	Stockholm.		Upsala.		Nyköping.		Vadstena.		Vexiö.		Visby.		Malmö.		Lund.		Göteborg.		Hernösand.		Holmehus.					Under 15 år.		16—20.		21—25.		26—30.	
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex*	23	35	21	46	2	6	13	8	12	5	—	1	—	—	30	30	12	18	8	11	—	1	121	161	282	—	—	9	12	32	33	17	19
Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fånighet, *Idiotia*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	23	35	21	46	2	6	13	8	12	5	—	1	—	—	30	30	12	18	8	11	—	1	121	161	282	—	—	9	12	32	33	17	19

Då totalsumman af de för enkel sinnessjukdom under år 1885 å hospitalen vårdade är 2,652 (enligt de hoplagda uppgifterna härom i Tab. 1 af respektive läkares årsberättelser) utgöra de sålunda från enkel sinnessjukdom tillfrisknade 10,63 % af alla för enkel sinnessjukdom under år 1885 vårdade.

Hela antalet tillfrisknade i förhållande till *hela antalet vårdade* utgjorde 9,78 %; å de olika anstalterna ställer sig förhållandet sålunda:

Stockholm.	Upsala.	Nyköping.	Vadstena	Vexiö.	Visby.	Malmö.	Lund.	Göteborg.	Hernösand.	Holmehus.
15,71 %.	14,34 %.	9,41 %.	5,00 %.	6,00 %.	3,12 %.	0,00 %.	12,00 %.	11,53 %.	7,45 %.	6,66 %.

Hvad beträffar de tillfrisknades ålder var förhållandet följande:

Under 15 år.	16—20.	21-25.	26-30.	31—35.	36-40.	41—45.	46—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
0,00 %.	7,45 %.	23,05 %.	12,77 %.	7,80 %.	13,83 %.	12,06 %.	7,45 %.	11,70 %.	3,54 %.	0,35 %.

I anseende till de tillfrisknades vistelsetid inom hospitalet stälde sig förhållandena sålunda:

Under 1 år.	1—2.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.
80,14 %.	10,99 %.	4,96 %.	1,77 %.	1,07 %.	1,07 %.

Sjukdomens bestånd från dess uppkomst:

Under 3 månader.	3—12 månader.	1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.	Okändt.
13,12 %.	46,45 %.	23,40 %.	9,22 %.	2,13 %.	2,13 %.	3,55 %.	0,00 %.

9.

behandling under år 1885 *tillfrisknade.*

18.		19.		20.		21.		22.		23.		24.		25.		26.		27.		28.		29.		30.		31.		32.		33.		34.		35.		36.		37.		38.	
d e r.														Vistelsetid inom hospitalet.												Sjukdomens bestånd från dess uppkomst.															
31—35.		36—40.		41—45.		46—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.		Under 1 år.		1—2.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Under 3 månader.		3—12 månader.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4 5.		Öfver 5 år.		Okändt.	
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
9	13	13	26	15	19	8	13	12	21	6	4	—	1	99	127	14	17	3	11	3	2	—	3	2	1	16	21	57	74	31	35	8	18	2	4	2	4	5	5	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	**13**	**13**	**26**	**15**	**19**	**8**	**13**	**12**	**21**	**6**	**4**	—	**1**	**99**	**127**	**14**	**17**	**3**	**11**	**3**	**2**	—	**3**	**2**	**1**	**16**	**21**	**57**	**74**	**31**	**35**	**8**	**18**	**2**	**4**	**2**	**4**	**5**	**5**	—	—

§ 10.

Uppgift på tillfriskningsprocenten bland de under de *sista åren* å rikets samtliga hospital intagne sjuke, som lidit af enkel sinnessjukdom.

Tab. 10.

1.	2.	3.			4.			5.		
Intagningsår.	Sjukdomens bestånd före intagningen.	Intagne.			Tillfrisknade.			Procent tillfrisknade.		
		m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.
1876	Under 2 år	119	155	274	49	79	128	41,1	50,9	46,7
	Öfver 2 år	64	65	129	5	9	14	7,8	13,8	10,8
1877	Under 2 år	95	132	227	40	64	104	42,1	48,4	45,8
	Öfver 2 år	57	45	102	5	9	14	8,7	20,0	13,7
1878	Under 2 år	115	131	246	61	59	120	53,0	45,0	48,7
	Öfver 2 år	61	60	121	7	11	18	11,4	18,3	14,8
1879	Under 2 år	135	147	282	49	60	109	36,3	40,8	38,6
	Öfver 2 år	125	81	206	7	7	14	5,6	8,6	6,7
1880	Under 2 år	125	161	286	47	57	104	37,6	35,4	36,3
	Öfver 2 år	76	56	132	9	8	17	11,8	14,2	12,9
1881	Under 2 år	211	213	424	80	81	161	37,9	38,1	37,9
	Öfver 2 år	95	64	159	7	6	13	7,9	9,3	8,1
1882	Under 2 år	188	196	384	81	84	165	43,0	42,8	42,9
	Öfver 2 år	87	49	136	7	2	9	8,0	4,0	6,6
1883	Under 2 år	190	225	415	61	81	142	32,1	36,0	34,2
	Öfver 2 år	93	80	173	4	9	13	4,3	11,2	7,5
1884	Under 2 år	200	241	441	51	76	127	25,5	31,5	28,8
	Öfver 2 år	109	103	212	4	10	14	3,6	9,7	6,6
1885	Under 2 år	222	285	507	94	117	211	42,3	41,0	41,6
	Öfver 2 år	101	82	183	7	4	11	6,9	4,8	5,8
Summa	Under 2 år	**1,600**	**1,886**	**3,486**	**613**	**758**	**1,371**	**38,3**	**40,2**	**39,3**
	Öfver 2 år	**868**	**685**	**1,553**	**62**	**75**	**137**	**7,1**	**10,9**	**8,8**
Summa Summarum		**2,468**	**2,571**	**5,039**	**675**	**833**	**1,508**	**27,3**	**32,4**	**29,9**

Uti texten till Tab. 9 redogjordes för de tillfrisknade i förhållande till de vårdade. Ofvanstående tabell N:o 10 upptager tillfriskningsprocenten af de *intagne*, såväl under hvart och ett af de senaste 10 åren, som under den sammanlagda tiden af en hel 10-årsperiod. Deraf synes att denna tillfriskningsprocent var störst under år 1878 och minst under år 1884, samt att den i medeltal uppgått till 29,9 %, deraf 27,3 % för män och 32,4 för qvinnor.

§

Öfversigt öfver de å samtlige anstalter för

Tab. 11.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		12.		13.		
	Anstalt.																								
Sjukdom.	Stockholm.		Upsala.		Nyköping.		Vadstena.		Vexiö.		Visby.		Malmö.		Lund.		Göteborg.		Hernösand.		Holmehus.		Summa.		
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.
Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex*	3	10	2	8	—	1	13	6	6	7	—	—	4	4	9	6	7	4	1	2	—	—	45	48	93
Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica*	15	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	7	—	1	—	2	—	—	—	27	1	28
Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica*	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3
Fånighet, *Idiotia*	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	2	5
Summa	18	11	3	9	—	1	17	7	6	7	—	—	6	4	16	7	8	4	3	2	—	—	77	52	129

1.	31.		32.		33.		34.		35.		36.		37.		38.		39.		40.	
	Sjukdomens bestånd från dess uppkomst.																			
Sjukdom.	Under 3 månader.		3—12 månader.		1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.		Okändt.		Ålderdoms afzning.		Tarmtyfus.	
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex*	2	5	6	5	4	3	3	4	3	3	3	3	24	25	—	—	—	2	2	—
Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica*	—	—	1	—	9	—	4	—	5	1	6	—	2	—	—	—	5	—	—	—
Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
Fånighet, *Idiotia*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—
Summa	2	5	7	5	13	3	7	4	8	4	9	3	31	27	—	—	5	2	2	—

1. *Antalet aflidne.* Detta antal utgjorde 129, deraf 77 män och 52 qvinnor, d. v. s. 4,47 % af alla vårdade; 5,28 % af vårdade män och 3,65 % af vårdade qvinnor. Motsvarande tal för 1884 voro: 3,49 %, 3,58 % och 3,40 %. Af de aflidne vårdades för:

Enkel sinnessjukdom.	Sinnessjukdom med förlamning.	Sinnessjukdom med fallandesot.	Fånighet.
72,10 %.	21,70 %.	2,33 %.	3,87 %.

Förhållandet mellan antalet aflidne och antalet vårdade å samtliga anstalterna utgjorde:

Stockholm.	Upsala.	Nyköping.	Vadstena.	Vexiö.	Visby.	Malmö.	Lund.	Göteborg.	Hernösand.	Holmehus.
7,85 %.	2,57 %.	1,17 %.	5,71 %.	4,59 %.	0,00 %.	5,13 %.	4,60 %.	4,61 %.	1,96 %.	0,00 %.

Dödsprocenten beräknad efter medeltal sjuke för dag utgjorde i de olika sjukdomarne:

Enkel sinnessjukdom.	Sinnessjukdom med förlamning.	Sinnessjukdom med fallandesot.	Fånighet.
4,31 %.	1,29 %.	0,13 %.	0,23 %.

11.

sinnessjukes behandling under år 1885 *aflidne*.

14.		15.		16.		17.		18.		19.		20.		21.		22.		23.		24.		25.		26.		27.		28.		29.		30.	
Å l d e r.																						Vistelsetid inom hospitalet.											
Under 15 år.		16—20.		21—25.		26—30.		31—35.		36—40.		41—45.		46—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.		Under 1 år.		1—5.		6—10.		11—15.		16—20.		Öfver 20 år.	
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
—	—	—	—	1	4	7	2	7	3	6	9	5	6	4	2	8	7	4	10	3	5	14	14	16	16	4	6	3	3	—	3	8	6
—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	11	—	9	1	1	—	2	—	—	—	10	—	17	1	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	2	5	7	4	11	3	8	9	17	6	13	3	10	7	6	10	3	5	25	14	34	20	5	6	3	3	—	3	10	6

41.		42.		43.		44.		45.		46.		47.		48.		49.		50.		51.		52.		53.		54.		55.		56.		57.		58.		59.	
D ö d s o r s a k e r.																																					
Kräfta.		Allmän förlamning.		Hjernblödning och hjernkongestion.		Inflammation i hjernan och dess hinnor.		Inflammation i ryggmärgen.		Hjertsjukdom.		Trombos i lungarteren.		Aneurism.		Akuta lungsjukdomar.		Kroniska lungsjukdomar.		Mag- och tarmsjukdomar.		Bukhinneinflammation.		Ros.		Brand.		Inflammation i höftleden.		Indragning af mat i luftstrupen.		Sjelfmord.		Vådaöd.		Ej uppgifven orsak.	
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
—	2	—	—	2	3	2	2	1	—	2	3	—	1	1	—	14	15	12	16	1	2	—	1	3	—	1	—	1	—	—	—	2	—	1	—	—	1
—	—	15	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2	15	—	3	3	4	2	1	—	2	3	—	1	1	—	20	16	13	17	2	4	—	1	3	—	1	—	1	—	1	—	2	—	1	—	—	1

2. *Dödsorsaker*. Tabellen upplyser om de speciella sjukdomstillstånd, som närmast framkallat döden. Talrikast bland dessa hafva äfven detta år varit akuta och kroniska lungsjukdomar, för hvilka respektive 27,90 % och 23,25 % dukat under. Af sjukdomar i hjernan och dess hinnor hafva sammanräknadt 9,30 % aflidit.

§ 12.

Uppgift på tillfälliga sjukdomar bland de å rikets samtliga hospital *vårdade* under år 1885.

Tab. 12.

1.	2.			3.		4.		5.		6.	
Tillfälliga sjukdomar.	Summa.			Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex.*		Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica.*		Sinnessjukdom med fallandesot, *Insania epileptica.*		Fånighet, *Idiotia.*	
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Fosforförgiftning	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Tarmtyfus	9	—	9	9	—	—	—	—	—	—	—
Frossa	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Syfilis	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Bleksot	15	30	45	15	30	—	—	—	—	—	—
Hjern- och hjernhinneinflammation	4	—	4	3	—	1	—	—	—	—	—
Ryggmärgsinflammation	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Ögonsjukdom	11	13	24	10	13	—	—	1	—	—	—
Öronsjukdom	6	6	12	6	6	—	—	—	—	—	—
Hjertsjukdom	6	6	12	4	6	2	—	—	—	—	—
Lymfkörtelinflammation	1	2	3	1	2	—	—	—	—	—	—
Lungsäcksinflammation	8	2	10	5	2	1	—	1	—	1	—
Lungemfysem	2	2	4	2	2	—	—	—	—	—	—
Lungoedem	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Akut lunginflammation	17	19	36	15	18	1	1	1	—	—	—
Kronisk d:o	16	29	45	15	27	1	1	—	—	—	1
Sjukdom i munhåla och svalg	11	18	29	11	18	—	—	—	—	—	—
Akut magkatarr	2	3	5	2	3	—	—	—	—	—	—
Kronisk d:o	42	45	87	42	45	—	—	—	—	—	—
Magsår	1	4	5	1	4	—	—	—	—	—	—
Tarminflammation och diarré	33	51	84	29	49	1	—	2	1	1	1
Tarmbråck	7	1	8	6	1	—	—	1	—	—	—
Tarmvred	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Sjukdom i ändtarmen	2	1	3	1	1	1	—	—	—	—	—
Masksjukdom	4	2	6	4	2	—	—	—	—	—	—
Bukhinneinflammation	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—
Njursjukdom	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Lifmodersjukdom	—	9	9	—	9	—	—	—	—	—	—
Reumatism	6	—	6	6	—	—	—	—	—	—	—
Ledhinneinflammation	6	—	6	5	—	1	—	—	—	—	—
Ledvrickning	2	2	4	1	2	1	—	—	—	—	—
Benbrott	—	5	5	—	5	—	—	—	—	—	—
Ros	11	3	14	11	3	—	—	—	—	—	—
Hudsjukdom	14	12	26	12	12	—	—	2	—	—	—
Kontusion	10	9	19	9	8	—	—	1	1	—	—
Sår	21	7	28	16	6	3	—	2	1	—	—
Rötsår, liggsår	19	5	24	3	4	16	1	—	—	—	—
Bulnad	29	14	43	29	14	—	—	—	—	—	—
Karbunkel	13	7	20	11	7	2	—	—	—	—	—
Kräfta	—	2	2	—	2	—	—	—	—	—	—
Summa	**332**	**315**	**647**	**288**	**306**	**31**	**3**	**11**	**4**	**2**	**2**

§ 13.

Sjukdomens bestånd från dess uppkomst hos de å rikets samtliga hospital den 31 dec. år 1885 *närvarande*.
Tab. 13.

1.	2.			3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.	
Sjukdom.	Summa.			Under 1 år.		1—2 år.		2—3.		3—5.		5—10.		Öfver 10 år.		Okändt.	
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Enkel sinnessjukdom, *Insania simplex*	989	1,020	2,009	105	122	64	85	82	76	132	140	221	181	373	408	12	8
Sinnessjukdom med förlamning, *Dementia paralytica*	34	6	40	9	—	8	1	6	2	7	2	3	1	1	—	—	—
Sinnesjukdom med fallandesot, *Insania epileptica*	62	22	84	1	1	2	—	3	—	4	1	7	2	44	16	1	2
Fånighet, *Idiotia*	28	20	48	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	28	18	—	—
Summa	1,113	1,068	2,181	115	125	74	86	91	78	143	143	231	184	446	442	13	10

Bland de 2,181 sjuke har förhållandet i detta hänseende kunnat bestämmas för 2,158, d. v. s. för 98,94 %. De sålunda bestämda fallen förhålla sig på följande sätt:

Under 1 år.	1—2 år.	2—3.	3—5.	5—10.	Öfver 10 år.
11,12 %.	7,42 %.	7,83 %.	13,25 %.	19,23 %.	41,15 %.

De vid 1885 års slut qvarliggande voro i afseende på de olika sjukdomsformerna fördelade sålunda:

Enkel sinnessjukdom.	Sinnessjukdom med förlamning.	Sinnessjukdom med fallandesot.	Fånighet.
92,11 %.	1,84 %.	3,85 %.	2,20 %.

---

§ 14.

Öfversigt öfver de sjukes *fördelning* inom samtliga anstalter för sinnessjukes behandling den 31 dec. 1885.
Tab. 14.

1.	2.			3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.	
Anstalt.	Summa.			Med hänsyn till afgift.								Kriminalpatienter.					
				Betalande i 1:sta klass.		Betalande i 2:dra klass.		Betalande i 3:dje klass.		Utan afgift.		De som icke kunnat till följd af sinnessjukdom för brottslig handling till ansvar fällas.		Ransaknings-fångar.		Straffångar.	
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Stockholm	143	118	261	9	8	26	16	95	94	13	—	8	1	1	—	6	—
Upsala	179	153	332	—	—	48	41	122	107	9	5	7	1	1	—	2	1
Nyköping	38	32	70	—	—	3	1	35	30	—	1	1	—	—	—	—	1
Vadstena	164	186	350	9	12	18	15	125	151	12	8	12	1	—	—	1	1
Vexiö	116	104	220	9	7	12	11	76	78	19	8	11	3	1	1	3	2
Visby	16	13	29	—	—	1	—	11	12	4	1	1	—	—	—	2	—
Malmö	87	85	172	—	—	12	5	56	72	19	8	10	4	—	1	5	1
Lund	173	172	345	12	15	39	46	103	107	19	4	11	2	2	1	8	1
Göteborg	89	85	174	—	—	16	18	60	64	13	3	14	3	—	—	4	1
Hernösand	108	108	216	—	2	15	10	86	94	7	2	5	1	—	—	1	1
Holmehus	—	12	12	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1,113	1,068	2,181	39	56	190	163	769	809	115	40	80	16	5	3	32	9

A. *Med hänsyn till afgift.*

1. *Betalande i 1:sta klass.* Deras antal vid årets slut utgjorde 95, d. ä. 4,34 % af alla qvarliggande.

2. *Betalande i 2:dra klass.* De voro 353 eller 16,19 % af alla qvarliggande.

3. *Betalande i 3:dje klass.* Dessa voro 1,578 eller 72,35 % af alla qvarliggande.

4. *Utan afgift* qvarlågo 155 eller 7,11 % af alla qvarliggande.

B. *Tilltalade eller dömde för straffbar handling, s. k. kriminalpatienter.* Hit räknas icke allenast dömde förbrytare, hvilka under strafftiden blifvit sinnessjuke, utan äfven sjuke ransakningsfångar och sådane, som under sinnessjukdom begått straffbar handling och fördenskull icke kunnat till straff dömas, men såsom för allmänna säkerheten vådlige blifvit å anstalt intagne. Antalet af dessa var vid årets slut 145, nemligen 117 män och 28 qvinnor; 6,65 % af alla qvarliggande; 10,51 % af qvarliggande män, 2,62 % af qvarliggande qvinnor. Vid 1884 års slut funnos 143 kriminalpatienter. Inom de särskilda anstalterna var förhållandet mellan kriminalpatienterna och öfriga sjuke vid 1885 års slut:

Stockholm.	Upsala.	Nyköping.	Vadstena.	Vexiö.	Visby.	Malmö.	Lund.	Göteborg.	Hernösand.	Holmehus.
6,13 %.	3,61 %.	2,85 %.	4,28 %.	9,54 %.	10,34 %.	12,20 %.	7,53 %.	12,75 %.	3,70 %.	0,00 %.

Det högsta relativa antalet kriminalpatienter har sålunda Göteborgs och Malmö hospital; dernäst kommer Visby och Vexiö; det lägsta relativa antalet förekom, om man frånser privatanstalten vid Holmehus, forttarande på Nyköpings hospital.

Af de 145 kriminalpatienterna hafva följande brottsliga handlingar blifvit begångna nemligen:

Mord å anhöriga	8.	Groft öfvervåld å främmande person	19.
Mord å eget barn	1.	Försök till våldtägt	1.
Mordförsök	4.	Mordbrand	32.
Mord	13.	Stöld och rån	33.
Dråp	12.	Bettlande och lösdrifveri	2.
Sjelfmordsförsök	1.	Skadegörelse och hemfridsbrott	2.
Våld mot anhöriga	8.	Bedrägeri	1.
Barnamord	7.	Blodskam	1.

Öfversigt öfver *antalet sjukplatser, underhållsdagar* och *medeltal sjuke för dag,* äfvensom öfver *kostnaden för utspisning* och *för läkemedel,* samt *totalkostnad för sjukvården,* vid samtlige anstalter för sinnessjukes behandling under år 1885.

Tab. 15.

1.	2.	3.	4.	5.						6.						7.					
				Utspisningskostnad (för de sjuke).						Läkemedelskostnad.						Totalkostnad för sjukvården.					
Anstalt.	Antal sjukplatser vid årets slut.	Antal underhållsdagar.	Medeltal sjuke för dag.	Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.		Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.		Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.	
				Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Stockholm	265	96,359	264	40,000	—	—	41,51	151	51	722	69	—	0,75	2	73	118,278	98	1	22,75	448	03
Upsala	380	116,738	320	50,656	66	—	43,38	158	03	2,903	24	—	2,48	9	05	151,624	37	1	29,88	474	06
Nyköping	70	25,720	70	11,299	16	—	43,93	160	34	138	69	—	0,54	1	97	24,057	55	—	93,54	341	42
Vadstena	360	128,571	352	48,278	85	—	37,55	137	06	1,475	72	—	1,15	4	19	126,961	93	—	98,76	360	48
Vexiö	220	79,929	218	40,170	79	—	50,25	183	41	537	22	—	0,67	2	46	83,956	60	1	05,04	385	12
Visby	30	10,890	29	7,449	79	—	68,40	249	66	46	72	—	0,43	1	56	15,888	05	1	45,89	532	49
Malmö	175	61,750	170	23,236	52	—	37,63	137	35	637	44	—	1,03	3	76	61,980	87	1	00,37	366	35
Lund	354	125,452	344	51,107	07	—	40,73	148	66	2,186	23	—	1,74	6	35	145,494	40	1	15,97	423	29
Göteborg	170	62,877	172	23,877	82	—	32,18	117	47	1,041	76	—	1,65	6	04	90,060	57	1	43,23	522	79
Hernösand	221	79,879	218	35,945	55	—	45,00	164	25	1,281	84	—	1,16	4	23	97,483	46	1	22,04	445	44
Holmehus	12	—[1]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2,257	788,165	2,157	332,032	21	—	42,01	153	33	10,971	55	—	1,39	5	07	915,786	78	1	16,19	424	09

[1]) Rapporten innehåller icke uppgift härom.

1. *Sjukplatsernas antal vid 1885 års slut.* Ofvan i § 1, mom. 1 har redogjorts för de befintliga sjukplatserna, hvilka vid årets slut voro 72 flere än vid dess början; 96 platser voro afsedda för första betalningsklassen, 2,161 för de öfriga klasserna.

2. *Underhållsdagarnes antal.* För alla vårdade å statens anstalter uppgå underhållsdagarne till 788,165, hvadan medeltalet dagligen vårdade blifver 2,157; under år 1884 utgjorde detta medeltal 2,124; under år 1883 var det 2,033.

3. *Utspisningskostnaden* (endast beräknad för sjuke af alla klasser, ej för betjeningen) utgör 322,032 kronor 21 öre. Genom denna summas fördelning på underhållsdagarne erhålles medelkostnaden för hvarje sjuk *för dag*, nemligen 42,01 öre och *för år* 153,33 kronor. Under år 1884 voro motsvarande tal 48,68 öre och 177,68 kronor. Medeldagskostnaden för utspisningen är såsom tabellen utvisar ganska olika vid de särskilda anstalterna; högst är den vid Visby och Vexiö hospital, lägst vid Göteborgs och Vadstena hospital.

4. *Läkemedelskostnaden* uppgår vid samtliga anstalter till 10,971 kronor 55 öre eller för hvarje sjuk *för dag* till 1,39 öre mot 1,28 öre år 1884.

5. *Totalkostnaden för hela sjukvården.* Denna utgör 915,786 kronor 78 öre, häruti dock ej inberäknad kostnaden för byggnader och deras reparationer, icke heller för onera och utskylder. Vid fördelning på underhållsdagarne erhålles som totalmedelkostnad för hvarje vårdad *för dag* 1 krona 16,19 öre och för år 424 kronor 9 öre; motsvarande tal för 1884 voro 1 krona 20,57 öre och 439,08 kronor. Vid de särskilda anstalterna utfalla medelkostnaderna mycket olika. De äro högst vid Visby och Göteborgs hospital, lägst vid Nyköpings och Vadstena hospital. Skilnaden mellan minimum och maximum af medelkostnaden — Nyköpings och Visby hospital — utgör 52,35 öre.

§ 16.

Uppgift på de vid samtlige anstalter för sinnessjukes behandling i och för den egentliga sjukvården anställde *tjenstemän* och *betjening*.

Tab. 16.

1.	2. Öfverläkare.	3. Biträdande läkare.	4. Amanuenser.	5. Uppsyningsmän.	6. Föreståndarskor.	7. Sjukvaktare.	8. Sjukvakterskor.	9. Medeltal sjuk-platser, dagligen året om upptagna.	10. Medeltal sjuke för dag, för hvar och en af sjukbetje-ningen.
Stockholm	1	1	1	1	1	14	20	264	7,76
Upsala	1	2	—	1	1	26	21	320	6,80
Nyköping	1	—	—	1	1	2	3	70	14,00
Vadstena	1	1	—	1	1	9	23	352	11,00
Vexiö	1	1	—	1	2	12	11	218	9,48
Visby	1	—	—	1	1	2	2	29	7,25
Malmö	1	1	—	1	1	8	8	170	10,62
Lund	1	1	1	1	1	20	20	344	8,60
Göteborg	1	1	—	1	1	12	9	172	8,19
Hernösand	1	1	—	1	1	13	14	218	8,00
Holmehus	—	1	—	—	1	—	3	—[1]	—
Summa	10	10	2	10	12	118	134	2,157	8,82

[1]) Rapporten innehåller ej uppgift härom.

Vaktbetjeningen har under redovisningsåret ökats med 6 sjukvaktare och en 1 sjukvakterska och utgjorde vid årets slut 252. Under ar 1884 ökades antalet med 1 sjukvaktare och 12 sjukvakterskor. Hvar och en af vaktbetjeningen å statens anstalter har i medeltal haft att dagligen tillse 8,82 sjuke.

Bil. B.

Inkomster för Hospitals underhåll år 1885.

	Statsanslag.		Patient-afgifter.		Ränta å patient-afgifter.		Ersatt begrafnings kostnad.		Underhålls-bidrag.		Anmärknings-medel.		Värde å tillverkad beklädnads-materiel.		Diverse.		Trädgård och jordbruk.		Summa.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Medicinalstyrelsens kassa	500,000	—	—	—	—	—	—	—	626	80	—	—	—	—	—	—	—	—	500,626	80
Stockholms hospital	—	—	65,861	90	18	65	258	97	14,000	—	—	—	—	—	2,192	70	875	20	83,207	42
Upsala d:o	—	—	69,663	20	122	94	188	39	—	—	79	09	—	—	2,444	71	—	—	72,498	33
Nyköpings d:o	—	—	14,044	15	4	60	15	—	—	—	—	—	—	—	101	23	—	—	14,164	98
Vadstena d:o	—	—	80,778	99	36	12	260	07	—	—	5	28	—	—	2,645	34	5,000	55	88,726	35
Vexiö d:o	—	—	49,754	85	102	54	99	—	—	—	—	—	546	29	1,444	88	612	24	52,559	80
Göteborgs d:o	—	—	35,322	70	101	33	133	84	—	—	—	—	—	—	1,342	05	—	—	36,899	92
Lunds d:o	—	—	90,050	20	113	80	241	50	—	—	—	—	39	10	1,352	86	2,313	06	94,110	52
Hernösands d:o	—	—	45,276	70	47	27	133	50	—	—	—	—	—	—	1,773	68	1,679	19	48,910	34
Visby d:o	—	—	5,163	40	3	19	—	—	—	—	—	—	242	48	134	71	9	27	5,553	05
Malmö asyl	—	—	31,689	—	35	60	99	—	—	—	361	38	—	—	1,966	49	—	—	34,151	47
Summa	**500,000**	—	**487,605**	09	**586**	04	**1,429**	27	**14,626**	80	**445**	75	**827**	87	**15,398**	65	**10,489**	51	**1,031,408**	98

Bil. C.

Utgifter för Hospitals

	Afskrifning.		Utgifter.							
			Aflöning.		Utspisning.		Linne samt gång- och sängkläder.		Eldning och lyshållning.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Medicinalstyrelsens kassa	—	—	1,500	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms hospital	291	82	28,140	47	50,658	69	9,102	54	16,250	39
Upsala d:o	—	—	37,205	29	67,831	56	8,142	53	20,639	12
Nyköpings d:o	—	—	4,664	41	13,390	60	1,525	42	2,038	88
Vadstena d:o	—	—	30,562	11	62,370	87	8,889	07	10,192	30
Vexiö d:o	—	—	23,155	55	40,170	79	7,597	68	6,982	97
Göteborgs d:o	112	10	24,142	13	31,719	10	5,814	45	11,965	86
Lunds d:o	630	60	33,363	11	63,814	45	6,388	68	27,767	50
Hernösands d:o	30	74	24,801	18	45,954	93	11,355	89	7,310	12
Visby d:o	—	—	4,169	95	7,449	79	912	48	1,120	76
Malmö asyl	9,090	72	16,598	27	27,594	81	3,496	52	7,936	50
Summa	**10,155**	**98**	**228,302**	**47**	**410,955**	**59**	**63,225**	**26**	**112,204**	**40**

Bil. D.

Sammandrag af 1885 års redovisning

Debet.				
Balans från år 1884.				
Skulder: Kassan	523	69		
Förråden	154	66		
Patientafgifter	7,069	79		
Lundgrenska donationsfonden	571	17		
Diverse	49,556	96		
Hospitalsanläggningen vid Kristinehamn	1,750	—	59,626	27
Afskrifning.				
Se Tab. Bil. C.	—	—	10,155	98
Utgifter.				
Se Tab. Bil. C.	—	—	1,038,756	52
Balans till år 1886.				
Behållning och fordringar:				
Kontant	3,144	33		
Förråden	53,175	45		
Patientafgifter	7,409	38		
I bank innestående	152,138	72		
Förskotter	9,288	82		
Proprie balanser	4,394	44		
Diverse	71,673	37	301,224	51
Summa	—	—	**1,409,763**	**28**

underhåll år 1885.

Medikamenter.		Tvätt och renhållning.		Inventarier.		Underhåll och förbättring af byggnader och gårdar.		Skrifmaterialier m. m.		Utskylder.		Diverse utgifter.		Indragningsstat.		Trädgård och jordbruk.		Summa.	
Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
—	—	—	—	—	—	1,556	63	—	—	—	—	1,646	59	—	—	—	—	4,703	22
1,149	62	2,555	66	3,433	90	9,973	55	181	41	—	—	6,738	64	400	—	115	43	128,700	30
2,903	24	4,736	65	17,959	91	9,485	66	235	50	125	32	6,190	90	—	—	—	—	175,455	68
138	69	271	29	482	12	1,603	90	85	84	14	10	1,028	23	533	33	—	—	25,776	81
1,475	72	932	83	12,318	34	16,249	82	909	01	256	51	4,940	93	1,343	17	1,846	72	152,287	40
537	22	851	21	1,864	73	4,914	19	446	10	36	03	3,049	95	800	—	151	12	90,557	54
1,041	76	1,830	92	3,800	93	25,132	24	499	—	151	36	9,246	42	—	—	—	—	115,344	17
2,186	23	2,850	40	3,811	20	11,900	52	553	62	266	04	4,085	73	500	—	3,435	60	160,923	08
1,281	84	1,160	77	2,244	56	4,092	36	754	40	731	40	3,502	47	50	—	1,314	69	104,554	61
46	72	234	28	442	71	487	44	2	98	47	02	190	38	1,318	—	14	63	16,437	14
159	86	1,506	53	1,738	99	1,502	43	355	51	167	74	2,758	88	200	53	—	—	64,016	57
10,920	90	**16,930**	54	**48,097**	39	**86,898**	74	**4,023**	37	**1,795**	52	**43,379**	12	**5,145**	03	**6,878**	19	**1,038,756**	52

öfver till Hospitalsväsendet anslagne medel.

Kredit.				
Balans från år 1884.				
Behållningar och fordringar:				
Kontant	5,020	55		
Förråden	56,304	33		
Patientafgifter	3,455	80		
I bank innestående	103,130	07		
Förskotter	11,034	58		
Proprie balanser	8,679	84		
Anmärkt post	—	40		
Diverse	64,976	28	252,601	85
Uppdebiterade medel	—	—	519	92
Inkomster.				
Se Tab. Bil. B.	—		1,031,408	98
Balans till år 1886.				
Skulder: Kassan	291	84		
Patientafgifter	9,132	76		
Lundgrenska donationsfonden	585	95		
Diverse	68,155	41		
Hospitalsanläggningen vid Kristinehamn	42,165	04		
Vatten- och afloppsledning vid Vadstena hospital	4,901	53	125,232	53
Summa	—	—	**1,409,763**	28

Bil. E.

Vetenskapliga iakttagelser.

1. *Öfverläkaren Björnström*, Stockholm, meddelar:

Följande fall af *melankoli* med *sekundär förryckthet* torde förtjena omnämnas dels för det ovanliga i den fixa idén och det långsamma förloppet, men i synnerhet för den karakteristiska skildringen af en melankolikers inre lidanden, som patienten sjelf meddelat.

N:o 1501, A. F. Spångberg, Korsångare, född 1832, alltid dyster och fåordig, missnöjd med sin lott, väl begåfvad, retlig, isynnerhet då han tagit ett glas för mycket, som ej sällan händt. Mot slutet af 1881 bröt han ena armen, blef derefter dyster och vurmande på balans i en liten kassa, som han hade till förvaltning, och grubblande i religion. För att lätta sina bekymmer, gick han i April 1882 till Johannis kyrkogård och utkastade der en samling gamla knappnålar, men detta var ej väl gjordt, förrän han fann, att han dermed begått ett rysligt brott, som aldrig kunde försonas. Till straff härför får han aldrig dö som andra menniskor, utan skall pinas i denna verlden i evig tid. Han har mången gång tänkt taga lifvet af sig, men det tjenar till intet, då han aldrig kan dö; men vi låta honom sjelf beskrifva sitt lidande.

»Då jag ej muntligen kan meddela det förskräckliga tillstånd, hvaruti jag befinner mig, vill jag, ehuru jag ej på långt när kan måla det så gräsligt som det verkligen förhåller sig, med pennan, så godt jag kan, tolka detsamma.

Mitt tillstånd är någonting så afskyvärdt fasaväckande att den pina, hvaraf jag stundligen dag så väl som natt plågas, kan ej tänkas; kunde någon menniska fatta det aldra minsta af min hemska belägenhet, han sknlle af fasa och afsky ovilkorligen dö. Denna gräsliga pina tillkännager sig på det sätt, att ingenting, det må vara hvad som hälst, förmår det aldra ringaste lifva, tjusa, glädja eller röra mig; allt, det minsta grässtrå, eller sandkorn på marken, allt som i naturen finnes lefvande eller dödt, synligt eller osynligt är min fasa och förskräckelse; något behof eller längtan efter något har jag ej, ty, om jag än egde både himmel och jord med allt hvad deruti finnes, förmådde det icke det ringaste trösta eller förändra min förfärliga belägenhet; och Gud sjelf, hvilken hela verlden dyrkar och anropar särdeles då någon nöd är å färde, kan jag ej fatta är något annat än detsamma som intet eller ännu mindre ifall det kunde tänkas. O! hur förskräckligt, men det förhåller sig verkligen så; den eller det som förmådde döda mig ville jag höja högre än allt hvad högst tänkas kan; hvad mat och dryck beträffar, njuter jag ej det ringaste derutaf, ehuru jag dagligen förtär deraf utan att känna minsta mättnad; det smakar vedervärdigt och skulle förhålla sig på samma sätt, om jag än sutte vid det läckraste bord; fult eller vackert väder är mig helt och hållet likgiltigt; solen, hvilken vederqvicker och lifvar allt, bränner mig på ett förfärligt sätt, utan att dock förtära mig; befinner jag mig i skuggan, fryser jag gräsligare, än om jag befunne mig i is; sittande, gående, eller stående, af hvilket jag om dagen måste begagna mig af

något, vågar jag knappast; om natten, då jag ligger, hvilket jag äfven knappt vågar, njuter jag ej ringaste hvila, snarare tvärtom; jag slumrar några ögonblick på det oroligaste sätt, seende de ohyggligaste saker; sången och musiken, hvilket fordom varit min förtjusning, arbetet min fröjd, plågar nu värre än den grymmaste död; jag är med ett ord ur stånd till allt; det enda, jag kan, är att tänka på de rysliga qval, jag lider och hvilka synas blifva ännu hemskare och rysligare; ja de äro och blifva så gräsliga att någonting så oerhördt kan ej tänkas och någon död, huru förskräcklig den än vore, förmår aldrig göra ett slut derpå; sådan är den ohyggliga pina, jag beständigt känner; att det icke är någon inbillning, fantasi eller idé, utan sann verklighet är lika visst som att dagen existerar; jag vet ej, huru jag skall bära mig åt, hvart jag skall gå eller vända mig; den makt hvilken tagit allt ifrån mig och nekar mig allt, är så stark, att jag vågar ej taga ett steg, ja! jag vågar knappt andas; om en person, bekant eller obekant, helsar på mig, vågar jag ej besvara detsamma; om någon vill göra mig något godt, vågar jag ej tacka, eller emottaga, hvad mig bjudes; jag vågar med ett ord intet; skulle något ondt hända mig, hvilket förr eller sednare inträffar, såsom att jag af våda på ett eller annat sätt bryter eller sönderslår mig, gagnar det till intet att visa mig ringaste hjelp, ty jag hvarken kan eller vill emottaga någon sådan; ej heller tjenar det till något, ty mitt tillstånd kan aldrig mildras eller förbättras, blott förvärras; jag vill svälta, svälta så gräsligt att köttet och benen, hvaraf min kropp består, förtorkas eller blifva till ett intet. O! huru rysligt, huru förskräckligt, men ändock aldrig få dö, nej aldrig; tänk hvilken förskräcklig pina — O! Herre Jesus! jag utropar detta af hela mitt hjerta, ehuru det ej gagnar mig det ringaste; O! fasa öfver allt hvad fasa heter. En mördare, hvilken begått de grymmaste mord, är ej på minsta sätt att förlikna med mig; han har dock med döden kunnat försona hvad han gjort; för mig finnes ingen död huru gräslig som hälst, som kan försona, hvad jag gjort; O! det är mer än förskräckligt; intet land, intet tungomål är i stånd att med ett enda ord förklara det rysliga i min hemska och gräsliga belägenhet; det är någonting så afskyvärdt förskräckligt, att någon gräns derför ej fins; det kan hvarken tänkas eller fattas; motivet till all denna förfärliga pina, hvilket intet förmår göra slut på, vill jag nu nämna — jag hade en stor massa knappnålar, hvilka jag under en lång tid hade samlat; jag fick en dag ingen ro för sagda nålar, utan tyckte, att jag borde göra mig utaf med dem. För detta ändamål begaf jag mig i skymningen en afton på våren 1882 till Johannis kyrkogård i hvars granskap jag bodde och bortkastade i gräset på dervarande grafvar nämnda knappnålar, hvarefter jag begaf mig till mitt hem och ifrån samma stund förnam jag genast en förskräcklig förändring med mig; jag vågade aldrig gå ut, icke se eller tala med någon menniska, som kom på besök, vare sig bekant eller obekant, det var detsamma; jag tordes icke se någon utan gick beständigt inne och gömde mig för allt; jag vågade knappt röra mig i rummen, der jag bodde. Allt sedan har jag hvarken kunnat eller haft förmåga att befatta mig med något som helst och samma förskräckliga tillstånd har sedan fortgått och fortgår på samma gräsliga sätt.

I mitt hem, der jag vistades, dels i Stockholm och dels på landet omkring ett och ett halft år derefter, kunde jag slutligen ej vara längre, ty i min förskräckliga förtviflan och gräsliga belägenhet slog jag mig och ref sönder mina kläder; jag har nu vistats på Konradsbergs hospital i närmare ett år, ehuru hvarken der eller hvilket annat ställe som helst någonting kan göras åt mig, utan är min fullkomliga öfvertygelse och fasta tro, att jag aldrig får dö, utan beständigt fortlefva i denna verld för att på det gräsligaste och grymmaste sätt plågas och pinas; o Gud! det är mer än allt hvad förskräckligt någonsin tänkts, eller tänkas kan — Herre Jesus Christus, om jag fick dö, hvad vore det väl då; då vore ju allt slut och jag lycklig, men min själ säger, att det är omöjligt. Hvarje bokstaf jag här nedskrifvit, är med fullkomliga sanningen öfverensstämmande, hvilket min egen gränslöst olyckliga ande på det kraftigaste bevisar».

Konradsberg den 23 September 1884.

Axel Spångberg.»

Hans tillstånd är ännu i mars 1886 alldeles oförändradt. Väl kan han stundom förmås till arbete, på senare åren har han emellanåt varit ganska flitig på tryckeriet och någon gång har han låtit förmå sig att spela piano, men han förändrar ej sin dystra min under arbetet och säger sig icke erfara minsta lindring deraf i sina själsqval. Den fixa idén står orubbad qvar, men för öfrigt är han fullkomligt redig, stilla och hygglig, aldrig våldsam.

---

2. *Öfverläkaren Ödman,* Lund, meddelar följande rättsmedicinska utlåtande:

Läkarebetyg angående sinnesbeskaffenheten hos lifstidsfången, måleriarbetaren Frans Teodor Pettersson Rignér, som under Juni och Juli månader 1883 undergått förhör inför direktören vid Malmö straffängelse för mot fängelsets vaktbetjening begångna våldshandlingar.

Af ransakningshandlingarna i det äldre mål, hvars utgång blef Rignérs dömande till lifstids straffarbete, inhemtas med afseende på nu föreliggande fråga hufvudsakligen,

att Rignér, som är född 1857 och 1879 inträdde i äktenskap, i April månad 1881 ankom till Danbyholm i Södermanland och der började arbeta i sitt yrke;

att Rignér å Danbyholm kom i brottsligt kärleksförhållande till der varande rättares 16-åriga, ogifta dotter, och att denna flicka och Rignér natten till den 21 Juli senast nämnda år möttes å ett ensligt ställe, der Rignér på grund af förut uppgjord plan och enligt flickans både förut och vid tillfället enträget framstälda önskan, vitsordad af hennes efterlemnade bref, först dödade henne med ett revolverskott för pannan och sedan sökte taga sig sjelf af daga på samma sätt;

att det skott, hvarmed Rignér träffade sig i pannan, för tillfället ej åstadkom större verkan, än att »det surrade i hufvudet som ett bi» och han förlorade medvetandet för några timmar;

att han sedan måste vårdas å sjukhus något mer än en månad, innan han blef så återställd, att han kunde undergå ransakning;

att han enligt egen uppgift i allmänhet blifvit under sin barndom strängt behandlad af sin fader, som ofta brukat handgripligen och hårdt straffa sina barn;

att han sagt sig ej ha varit lycklig i sitt äktenskap, utan, redan innan han träffade den sedermera mördade flickan, ämnat skilja sig från sin hustru, ehuru han sedan April 1880 med henne hade ett barn;

att han enligt egen uppgift varit mera tillbakadragen än sällskaplig, utan urskiljning läst allt hvad han kommit öfver, varit tviflare i religion och ej trott på ett lif efter detta;

att han redan före sin bekantskap med rättaredottren sagt till ett af vittnena, »dock mera på skämt», att han var ledsen vid lifvet och att det var bäst att skjuta sig, men att vittnet, som nästan dagligen arbetat tillsammans med honom i ett och ett halft år, aldrig kunnat hos honom upptäcka något svärmiskt eller öfverspändt, utan funnit honom vara en fullt sansad man, som alltid ordentligt skött sina åligganden, ett omdöme hvaruti andra vittnen instämt med tillägg, att han alltid varit glad och »artig»; samt

att han under ransakningen syntes lugn och gaf klara och rediga svar.

Rignér dömdes sedan till lifstids straffarbete. Detta straff började å Malmö straffängelse den 11 April 1882 med ett års vistelse i cell och fortsattes derefter i gemensamhetsfängelse.

Af det protokoll, som å nämnde fängelse fördes öfver Rignérs ofvan angifna på fängelset begångna förbrytelse inhemtas hufvudsakligen,

att Rignér aftonen den 15 Juni 1883 beklagade sig för en vaktkonstapel, att han ej vågade ingå i sin cell, emedan en mängd råttor der sprungo omkring, och att han, då konstapeln med anledning häraf böjde sig ner och med sin huggare började undersöka golfvet under sängen, tilldelade konstapeln ett starkt blödande sår

i bakhufvudet och äfven sökte gifva honom flera sår i bröstet, härvid såsom vapen begagnande ett stämjern, som han några dagar förut förstått att i sin matskål insmugla i cellen och der gömma i hufvudkudden;

att Rignér ett par dagar förut på samma sätt och i samma eller liknande afsigt beklagat sig för en annan konstapel, som dock ej fästade något afseende vid hans klagomål och derigenom undgick det honom tillämnade öfvervåldet;

att Rignér ett par dagar derförut bedt en fånge locka in en närvarande konstapel i sin cell för att der instänga honom;

att Rignér den 25 i nämnde månad befans hafva utrifvit öfver hundra blad ur en psalmbok och begagnat dem till klosettpapper;

att Rignér den 5 påföljande Juli under föregifvande att vara illamående bad en konstapel stänga ett fönster i förhoppning att derunder kunna bakifrån öfverfalla honom, och att han, då konstapeln verkstälde stängningen på sätt, som omöjliggjorde Rignérs afsigt, sedermera »listigt påfann» att för samma konstapel beklaga sig, det några knappar felade i hans vest och att uppmana konstapeln att derom förvissa sig genom undersökning af det bredvid liggande plagget, samt att han, då konstapeln för denna undersökning vände ryggen till, ögonblickligen kastade en i beredskap hållen snara, gjord af en remsa af ett lakan, omkring konstapelns hals i medgifven afsigt att strypa honom, hvilket dock ej lyckades;

att Rignérs våldshandlingar mot konstaplarna enligt hans egna, hvarandra dock något motsägande uppgifter skett i afsigt att »döfva», döda, binda eller instänga dem och derigenom bereda både sig och andra fångar tillfälle att rymma, och att han ofta med fångarna talat om rymningsplaner, men att de ej tyckes fästat sig vid dem, emedan de ansett honom »mindre redig»;

att Rignér vid ett af förhören uppgaf, det han år 1879 skjutit en viss uppgifven person i närheten af Eskilstuna och sedan plundrat liket, och att han med mycken reda men utan tecken till ånger beskref huru vid brottet tillgått samt envist vidhöll alla sina uppgifter härom, äfven sedan han erhållit del af ett från Eskilstuna ankommet polisprotokoll, som på det klaraste och fullständigaste bevisade, att han helt och hållet farit med osanning; samt

att Rignér ända sedan sin ankomst till fängelset vid flerfaldiga tillfällen hade visat sig besynnerlig i sina yttranden och handlingar, så att tvekan uppstått, ej blott hos fångarna utan äfven hos fängelsets tjenstemän och betjening, huruvida hans sinnesförmögenheter befunno sig i normalt skick.

Ett af fängelsets direktör från dess läkare infordradt betyg om Rignérs sinnesbeskaffenhet lyder till sin väsentliga del sålunda: ». . . . . Rignér . . . . . har åtskilliga gånger under det han satt isolerad i cell tett sig som om han besvärades af hörsel- och synvillor, hvarföre hans sinnestillstånd äfven varit i någon mån misstänkt. Då han emellertid för öfrigt varit fullt redig och ej visat andra tecken till sinnessjukdom utan snarare förekommit inbunden och intrikat samt senare förklarat, att han med afsigt och för att blifva ansedd såsom mindre vetande och kunna bereda sig tillfälle att rymma låtsat och föregifvit dylika sinnesvillor, torde hans tidigare uppträdande få anses såsom simuleradt.» — Betyggifvaren antager dock, att Rignér till följd af det förut nämnda skottsåret i hufvudet sannolikt lidit af någon retning till hjernan, och anser, att hans sinnesbeskaffenhet bör å hospital undersökas.

Rignér intogs å Lunds hospital den 5 Augusti 1883, men som hospitalets öfverläkare då hade semester. uppsköts hans närmare undersökning till dennes hemkomst.

Den vid hospitalet öfver Rignér förda journalen har med uteslutande af öfverskrift och anamnes följande lydelse:

Status præsens den $^{4}/_{9}$. Rignér är 168 c. m. lång och väger 74,200 gm. Vägde vid hitkomsten 72,900. Hans kroppsbyggnad är god och hans muskulatur väl utvecklad. Hullet något öfver medelmåttan och rätt fast. Han ser ut att vara vid god allmän helsa. — Hufvudet 56,5 c. m. i omkrets; dess längd 19, bredd 15 c. m.

och längdbredd index alltså 789. Ingen märkbar oregelbundenhet i dess bildning. Ansigtet nästan rundt. Hyn frisk. Ögonen grå och håret temligen mörkt.

Till följd af förlamning i ögonens öfre, raka muskel måste Rignér för att kunna se rakt framför sig hålla hufvudet något litet bakåt lutadt. Denna ställning på hufvudet i förening med ett obetydligt skelande och en egendomligt leende min ge en viss löjlighet åt hållning och uttryck. För öfrigt skickar han sig utan egenheter och visar i det hela en lugn och jemn sinnesstämning, mera glädtig än tryckt. Han tyckes se sitt läge i väl ljus dager. Anser sig oskyldig och hoppas snart få nåd och komma härifrån. — Han lemnar full uppmärksamhet åt omgifningen och hvad man säger honom och svarar ej blott redigt på frågor, utan förmår äfven göra sammanhängande framställningar. Hans minne synes godt, men han är något förbehållsam. Han säger sig så tidigt lemnat hemmet, att han derifrån ej har många minnen. Vet intet om sinnessjukdom i sin slägt, men uppgifver, att hans fader var mycket sträng. Sjelf skall han alltid varit frisk, utom att han vid 10 års ålder hade skarlakansfeber, vid hvilket tillfälle han var temligen svårt angripen och äfven yrade. Sinnessjuk säger han sig aldrig varit. Å Malmö fängelse »gjorde han sig blott till» för att få större frihet. På fråga, om han låtsade sinnessjukdom för att få komma hit, svarar han, att detta aldrig varit hans plan. Angående förloppet vid det brott, han begick sommaren 1881 och sina öden derefter håller han på anmodan på att uppsätta en skriftlig berättelse. — Inga falska föreställningar eller sinnesvillor kunna hos honom spåras. — Han har alltsedan hitkomsten uppfört sig väl och betjeningen har ej hos honom märkt något, som de uppfattat såsom tecken till sinnessjukdom.

Rignér säger sig ha god sömn. Han förnekar all hufvudvärk, yrsel, svindel eller andra sjukdomstecken från nervsystemet. Vid undersökning af hans hufvud finner man öfver högra pannknölen ett obetydligt, rörligt hudärr med en underliggande liten rund fördjupning af omkring 1 c. m:s diameter. — Pupillerna medelstora, den högra dock helt obetydligt mindre än den venstra, båda rörliga. Att öfre raka ögonmuskeln är förlamad har redan nämts, likaså en lindrig skelning utåt å högra ögat. Synen tyckes god. Hörseln äfven normal. Känseln temligen god, dock bedömes vid nålprofvet spetsarnes antal ej fullt säkert. — I högra handen och benet märkes en lindrig osäkerhet vid rörelse och hans handstil anger en betydlig darrning. Dynamometern visar för båda händerna en kraft af 33 kilogm. Knäfenomenet något försvagadt. Inga ryckningar i tunga eller ansigtsmuskler. Uttalet rent. Han säger sig aldrig haft syfilis. Från bukens och bröstets organ intet att anmärka. Matlust och afföring ordentliga. Tungan ren. Puls 73. — Ingen hetta i huden. Urinen klar, fri från socker och ägghvita; dess sp. vigt 1,023. — Vårdas å cellafdelningen.

D. $^{7}/_{9}$. Han frågar, om man är sinnessjuk, derföre att man har en fix idé, och tillägger, att han haft den idén att vara president ända till den första i denna månad, då den upphörde.

D. $^{9}/_{9}$. Han framlemnar en af honom uppsatt, i går dagtecknad skrift på tre ark med tideln: »den verkligt sanningsenliga berättelsen om förloppet vid Danbyholm d. 15 Juli 1881.» Här beskrifves ej blott tilldragelserna vid Danbyholm utan äfven Rignérs senare öden. Han påstår i denna skrift, att han ej skjutit sin älskarinna, utan att hon sjelf beröfvade sig lifvet. — Han spelade sinnesrubbad å Malmö fängelse för att få »friare tyglar» och sökte på allt sätt vinna de andra fångarna för sina rymningsplaner samt begick alla sina våldshandlingar för att få tillfälle att rymma. Han uppgifver äfven i sin skrift att han gjorde allvarsamma sjelfmordsförsök i fängelset. Mot slutet skrifver han: »om ej Gud räddar mig i år, så är han en hjertlös egoist.» I det hela är skrifvelsen ej illa uppsatt och dess innehåll öfverensstämmer temligen väl med de officiela uppgifterna. — Rignér har äfven skrifvit ett i förrgår dagtecknadt bref till sin hustru, deruti han bland annat uppmanar henne att gå till stadsfiskalen och fråga om denne kan hjelpa honom ut. Han lofvar härvid fiskalen »500 kr. om året så länge han lefver.» »Kanske jag kunde få friheten till jul», yttrar han äfven i detta bref. — Då man frågar honom, hvarifrån han skall kunna skaffa så mycket pengar, svarar han, att han lätt bör kunna inbespara dem af sin arbetsförtjenst. — Att han antingen kommer att förklaras tillräknelig och i så fall återsändas till fängelset

och der ytterligare bestraffas eller ock såsom sinnessjuk kommer att stanna här, och således i alla händelser ej kan bli fri på mycket länge, tyckes han ej rätt kunna inse.

D. $^{24}/_{9}$. Rignérs ögon hafva i dag undersökts af akademiadjunkten Löwegren i Lund. Oftalmoskopet visade härvid intet anmärkningsvärdt. I öfrigt gjordes följande diagnos:

»Paralysis n. oculo-motor. incompl. o. amb. o. d. Em. S. = 1. Paralysis compl. rect. sup.
Paresis rect. inf. & obliqu. inf.
Accomodotiv & iris intact. O. S. ⅋ 1. 50. S. = (nästan) 1.
Paralysis compl. rect. sup.
» » musc. cil.
» incompleta rect. inf.
» » obliqu. inf.
» » rect. intern.
» » sphinct. pupilli.
Strabismusdivergens e contractura secundaria rect. ext.»

D. $^{26}/_{9}$. Rignér har enligt en patients uppgift föreslagit denne, att de skulle sammangadda sig med de öfriga patienterna och vid lägligt tillfälle binda betjeningen och bryta sig ut. Rignér medgifver nu detta vara sant, men förklarar sitt förslag endast ha varit ett skämt. — Han får med anledning af sin ögonsjukdom jodkalium och elektricitet.

D. $^{28}/_{9}$. En lindrig retning i konjunktivan, som redan i går märktes, är i dag något ökad, hvarföre det upphöres med elektricitet.

D. $^{29}/_{9}$. Har i dag gjort rymningsförsök, i det han sökt klättra öfver cellgårdens plank.

D. $^{5}/_{10}$. Begär enskildt samtal med öfverläkaren och förklarar dervid, att det ej var hans mening att rymma (se ofvan), utan skulle han låtit taga sig sedan han kommit öfver planket.

D. $^{7}/_{10}$. Klagar öfver maten och påstår den vara förgiftad. — I ett till öfverläkaren ställt bref, skrifvet i går, meddelar fängelsedirektören i Malmö bland annat, att Rignér, som ständigt umgicks med rymningsplaner, under sin fängelsetid flera gånger utlofvade pensioner af 200 till 1,000 kr., på hvilka skriftliga förbindelser skulle utfärdas af stadsfiskalen i Eskilstuna; och att han en gång i bref till sin hustru underrättade henne, att han funnit hemligheten att göra guld och att de derigenom skulle förvärfva rikedom. — Det må tilläggas, att fängelsedirektören, då hospitalets öfverläkare för några dagar sedan besökte honom muntligen meddelade, att Rignér å fängelset på intet sätt kunde förmås till något ihållande arbete, ett förhållande som direktören sade sig under sin långa tjenstetid aldrig förr iakttagit i fråga om en frisk fånge.

Lasarettsläkaren i Flen, som vårdade Rignér för hans skottskada i hufvudet, upplyser i ett den 5 dennes dateradt bref bland annat, att Rignérs venstra ansigtshalfva i början var förlamad och att äfven vid utskrifningen obetydlig förlamning qvarstod; samt att Rignér hela tiden, synnerligast i början, var deprimerad, tyst och särdeles obenägen att svara eller gifva besked.

D. $^{9}/_{10}$. Betjeningen upplyser, att Rignér kallat en af dem Liljefors och påstått honom vara dekorationsmålare, men att han sedermera förklarat sig ha varit oredig, hvilket han bedt dem ej omtala för doktorn, tilläggande: »för då kommer jag aldrig härifrån.» Härom nu tillfrågad säger han, att en af tjenarne är lik Liljefors, men att han likväl ej förstår hur han så kunde misstaga sig. Simulation förnekar han bestämdt och säger: »för resten hvad tror doktorn, att jag kan hafva för reveny af att vara sinnesrubbad. Får jag friskhetsbetyg, så blir jag ju fri.» Han påstår, att han vid sextiden om eftermiddagarna under tre års tid varit besynnerlig. — Tillfrågad om han verkligen skrifvit till sin hustru, att han kan göra guld, (se ofvan) säger han sig ej minnas det och vill ej tro det. — Åsigten att maten skulle varit förgiftad, säger han ha berott på inbillning.

D. $^{13}/_{10}$. Rignér yttrar: »Det är besynnerligt med mig; ibland tror jag, att jag är på Danbyholm, ibland i Stockholm. Sängen rullar ibland. Det är kanske dårskap, att jag tycker, det är förgift i maten.» Då man frågar hvarföre han tycker det, svarar han: »Jag känner mig orolig och olustig. Vällingen är grön i dag.»

D. $^{16}/_{10}$. Betjeningen har kommit öfver ett bref, som Rignér sökt lemna till en af de sjuke. Rignér föreslår deruti, att de sjuka skola binda betjeningen och äfven binda för munnen på dem och sedan rymma alle samman. Han utlofvar i samma bref att efter fem dagar låna hvar och en 250 kr. jemte nödiga betyg, men tillägger, att detta endast gäller »de friska», ehuru de andra också böra lofvas det samma, så att de hjelpa till. Vidare tillråder han att klippa skägget, skaffa blå glasögon och byta om namn samt säger sig sjelf skola gå till Vexiö, der han har rika slägtingar. — Tillfrågad om han skrifvit något bref, nekar han. Då man säger, att man har hans bref och frågar, hvarifrån han skulle få deruti utlofvade pengar, säger han sig skola låna, men vill ej nämna af hvem, ej heller hvilka de rika slägtingarna äro. Omedelbart härefter begär han helt obesväradt och med sitt vanliga småleende att få böcker och tidningar, m. m.

D. $^{17}/_{10}$. Kallar uppsyningsmannen, som medföljer ronden, farbror Ekstam och påstår honom vara en gammal bekant och hafva helskägg, ehuru han endast har mustascher. Vidhåller detta envist. Öfriga personer namngifver han rätt. Visar ingen ändring i allmänna tillståndet.

D. $^{18}/_{10}$. Igenkänner uppsyningsmannen såsom sådan, men vidhåller, att Ekstam var här i går.

D. $^{19}/_{10}$. Säger sig i dag haft besök af en flicka vid namn Anna, som sade sig ha varit här i natt och som gick efter en stund. Allt detta osannt. — Pekar på en liten punktformig röd fläck å en af sina fingrar och påstår den vara ärr efter ett tumsdjupt knifhugg, tilldeladt af en sjukskötare. Öfverhuden alldeles oskadad.

D. $^{20}/_{10}$. Har i dag åter sökt smussla en breflapp till en patient. Den lyder sålunda: »Snälla Jonsson! Jag tror ej jag är riktigt frisk ibland och om ni ej hjelper mig ut, kommer jag i fängelse igen, efter hvad jag hört herr dokt. Hallström och Öhman säga, det är ej så väl att jag får vara här, fick jag det skulle jag aldrig skrifva så mer. Högaktningsfullt Rignér.» Stilen som vanligt darrande.

D. $^{25}/_{10}$. Betjeningen anmäler, att Rignér talat för sig sjelf i flera timmar, men att de ej kunnat uppfatta hvad han sagt. — Han påstår nu, att han varit här ett och ett halft år och att vi befinna oss i Mars månad 1885. Från år 1884 säger han sig ingenting minnas. Trots allvarlig tillsägelse vidhåller han detta.

D. $^{26}/_{10}$. Uppgifver, att »farbror Ekstam» var här i går och underrättade honom, att vi nu ha 1886 på våren. — Hans känselförmåga undersöktes för tredje gången. Resultatet liksom förut något oklart.

D. $^{27}/_{10}$. Säger sig bli major och håller på sina uppgifter om Ekstam, Liljefors, förgiftning, m. m., men erkänner, att vi nu ha Oktober månad 1883, och säger, att han uppgifvit orätt årtal för att ej komma tillbaka till fängelset.

D. $^{29}/_{10}$. Rignér har de senare dygnen vid tre olika tillfällen genom inspektionshålet i celldörren lemnat skrifna lappar till en af de andra sjuka. Dessa lappar hafva alla ungefär samma innehåll som den, som nämndes här ofvan (d. $^{16}/_{10}$). — Han har sagt sig kunna göra guld och vidhåller detta. Säger sig ha läst derom i en bok, men vill ej upplysa vidare. — Han går något sämre än förut och vacklar mera med högra benet.

D. $^{30}/_{10}$. Låg i går afton och språkade för sig sjelf om flickor och fiske, m. m., såsom om han haft sällskap. Har i dag sagt, att han talade med målaregesäller från Eskilstuna.

D. $^{31}/_{10}$. Ref i går afton sönder papper och kastade en blyertspenna i klosetten. Uppgaf som skäl, att en person, som låg under sängen befalde honom det. — Har i dag under vistelse på gården slagit ut en ruta under påstående, att en person stod innan för och räckte ut tungan åt honom. Han vidhåller detta och svär på det, ehuru man upplyser, såsom fallet var, att ingen fans på andra sidan rutan. — Han har sjungit en del af natten.

D. $^{2}/_{11}$. Tager läkaren afsides och säger, att han ämnar tala uppriktigt. Han uppgifver derefter, att han före »olyckan» läste om lord Clive och dervid kom på på den tanken, att han skulle blifva sådan. När han sedermera ej dog af skottet, stärktes hans tro, att han var ämnad till något stort, och han kom på den tanken,

att han skulle blifva president i svenska republiken den 1 November 1883. Detta trodde han ända till i går, men har nu öfvergifvit denna inbillning. Hans prat om farbror Ekstam, den utsträckta tungan och allt annat, som tydt på sinnesvillor, förklarar han framkalladt af begär att få stanna här. Omedelbart derefter begär han leende och obesväradt som vanligt att få tobak. — Det må tilläggas, att han i går nekades detta njutningsmedel under hotelse att ej få något sådant vidare, förrän han återtagit sina diktade historier.

D. $^{5}/_{11}$. Betjeningen har anmält, att Rignér i förrgår afton svor och bedyrade, att ett par af dem voro målaregesäller och hette Granlund och Liljefors; och att han senare på qvällen språkade för sig sjelf men så tyst, att han ej kunde förstås; samt att han i går yttrade, att det som passerat föregående qväll endast var en »digt», och derjemte bad, att man ej skulle omtala saken för öfverläkaren, emedan han då blef utskrifven härifrån. Han förklarar nu, att allt samman varit ett skämt. Hotas med borttagande af tobak och böcker, om han skämtar vidare på detta sätt. — Han har sjungit i natt.

D. $^{12}/_{11}$. I dag har man i hans hufvudkudde hittat en skrifven lapp adresserad till samma patient, till hvilken han brukar skrifva. Lappen har följande lydelse: »Tag 3 gram koppar lika mycket tenn och lägg i en retort, jemte 3 uns drakblod 3 droppar af en oskulds blod samt 3 droppar guldelixir smält det väl så framkommer gediget guld. Gif mig litet snus. Rignér. Tag mig djefvulen jag kan skrifva.»

D. $^{14}/_{11}$. I dag har åter uppsnappats en hans breflapp med uppmaning till rymning, m. m. Innehållet nästan alldeles detsamma som angifvits i anteckningen för den $^{16}/_{10}$ här ofvan. Adressen också den vanliga.

D. $^{16}/_{11}$. Han påstår fortfarande, att han verkligen trott sig skola bli president i Sverige, ehuru han nu uppgifvit denna föreställning. Allt annat vanvett han pratat förklarar han ha varit skämt.

D. $^{6}/_{12}$. Yrkar på att komma hem och säger sig tro, att han ej skall komma i fängelse mer. Kan ej gifva skäl.

D. $^{9}/_{12}$. Gick i morse fram och tillbaka å en rak bana i korridoren och knuffade undan den som kom i vägen samt satte sig till motvärn, då man med anledning häraf ville föra honom undan. Tillfrågad härom af läkaren ger han ingen annan förklaring, än att det roade honom.

D. $^{21}/_{12}$. Påstår, att han, alltsedan han lemnade Nyköping, »hört röster». Närmare förklaring häraf kan han ej förmås gifva.

1884 d. $^{7}/_{1}$. Han har skrifvit ett bref till sin i Eskilstuna boende hustru. Härur lemnas följande utdrag: ..... »nu får jag bedja dig hjelpa mig ut, ty jag är alldeles frisk gå till Stadsfiskalen och bed honom skrifva till Öfverläkaren Sv. Öhman å dina vägnar säg att du vet hvarföre jag har varit sjuk och betona i synnerhet att jag ej har begått mord, och säg att du går till H. M. annars Och hela stan ansvarar för mig. Stadsfiskalen får 100 kr. Skrif äfven till Högvälborne Grefve ..... på samma sätt, annars dröjer 4 eller 5 år innan jag kommer ut ..... du får hemta mig låna derför så mycket pengar som möjligt, om jag ej får komma ut så gå till H. M. ..... du förstår väl att doktorn ej har läst detta» .....

D. $^{31}/_{1}$. Han klagar öfver yrsel. Rörelserna ej osäkrare än vanligt.

D. $^{4}/_{2}$. Säger sig fortfarande vara yr i hufvudet. Återtager jodkalium, hvarmed han länge hvilat.

D. $^{11}/_{2}$. Visade sig i går något fjoskig och dansade omkring med en ganska oredig och orolig patient. — Är nu som vanligt.

D. $^{12}/_{3}$. Säger sig ej känt någon yrsel senare tiden. Upphör med jodkalium.

D. $^{27}/_{5}$. Ligger. Säger att magen är för stor, men visar intet objektivt sjukligt. Har ej vidare känt af någon yrsel.

D. $^{28}/_{5}$. Är nu uppe. Förklarar sig må bra. Skrattar åt sin uppgift att ha hört röster och förnekar liksom förut att hafva hyst några andra griller än om presidentvärdigheten.

D. $^{10}/_{6}$. Rignér, som man länge förgäfves sökt förmå att arbeta, sysslar i dag med oljemålandet af en vägg.

D. $^{12}/_{6}$. Ligger i dag klagande öfver buller i magen. Intet objektivt sjukligt. Arbetet har gått mycket klent och han har endast korta stunder hållit på dermed. Klagar att han ej ser fullt bra.

D. $^{14}/_{6}$. Har genom en af de sjuke sökt hemligen få afsända ett par bref till sin hustru. I det ena uppmanar han henne att komma hit och medtaga 500 kr., som han är skyldig. Det andra brefvet har efter några uteslutningar följande lydelse: . . . »Res till Stockholm och tala med H. M. Ock bed att du får hemta mig hem eller till Nyköpings hospital det kostar ca: 85 kr: säg att jag har jordt mig sjuk för att ej komma på fästning. Säg äfven H. M. att jag trodde mig blifva president och jag påtog mig det brott, det skulle stå i tidningarna att jag var oskyldig trodde jag sedan, bed äfven att du får vara hos mig och sköta mig ty det smittar ej kom snart (jag har ej dödat någon). Bed H. M. att du får låna 100 kr: bry dig ej om något annat bref det som är bredvid detta eller om något kommer» . . . . . Han är nu uppe och söker arbeta. Säger sig vara frisk.

D. $^{3}/_{7}$. Har skrifvit ett bref till sin hustru och lemnat det till en skötare att befordras. Dess väsentliga del lyder sålunda: . . . . »Jag har börjat måla nu men det går så sakta och dåligt så jag skäms, kan du ej laga så att jag får vara på Afdel: A. 1. Eller hemta mig hem, eller till Nyköpings hospital, ty jag vill ej rymma det hvarken kan, eller vill jag på ett orättfärdigt sätt återskaffa mig friheten, och mycket lätt skulle jag äfven vara igenkänd, jag vill helst vara på A, 1 ty der finnes vackra taflor att kopiera . . . . . .» Han arbetar nästan intet.

D. $^{22}/_{7}$. Har i dag velat afsända ett bref till sin hustru med en inneliggande lapp till en målare Sundberg i Eskilstuna. Brefvet till hustrun är i hufvudsak likt det som finnes anfördt här ofvan (se d. $^{14}/_{6}$.) Till Sundberg skrifver han: . . . . . »Jag har sagt till min hustru att jag är skyldig dig 10 kr: tag emot dem och köp en revolver o. 50 patroner kost 9,50 slå in det men säg ej vad det är o. lemna min hustru, när ingen ser det skall hon lemna mig det säg. Th. Rignér.» — Tillfrågad hvad han skulle begagna pistolen till svarar han undvikande och småler som vanligt.

D. $^{29}/_{7}$. Sedan han under de 7 veckor han skolat arbeta med väggmålning ej hunnit mer än att stryka några få qvadratalnar, får han enligt egen önskan tills vidare upphöra med detta arbete. Hans försök att uppdraga streck kring de enfärgade fält han målat hafva fullständigt misslyckats. Detta har bragt honom i en viss förlägenhet, men något starkare intryck har det tydligen ej gjort.

D. $^{30}/_{9}$. Förnyade försök att sysselsätta Rignér med målning hafva visat, att han härtill är alldeles oförmögen. Han hjelper betjeningen något med renhållning, men äfven härvid uträttar han mycket litet.

D. $^{3}/_{11}$. Säger som vanligt om sina äldre vanvettiga påståenden, att han »bara narrats» och tillägger, att han »drifves af sin rättskänsla att erkänna detta.» På presidentskapet håller han dock. På fråga hvad följden blir, om han återsändes till fängelset med betyg att ha varit tillräknelig, då han öfverföll betjeningen, svarar han under ett likgiltigt småleende: »40 prygel» — och begär i samma andetag att få tidning och en buss.

D. $^{11}/_{11}$. Påstår att han skrifvit till en pastor, som ovilkorligen kommer hit, men vill ej upplysa, huru han afsändt brefvet. Säger också sin hustru vara här och att han sett henne. Ber att få komma till Nyköping. och tyckes ej fatta, att läkaren icke har magt att ditsända honom.

D. $^{15}/_{11}$. Slagit en sjuktjenare. Uppgifver sanningslöst att denne misshandlat en sjuk.

D. $^{17}/_{11}$. Fordrar att få komma till Nyköping i morgon och hotar med »klammeri» och slagsmål, om han ej får sin vilja fram. Vill ej gifva något skäl för sin fordran. Påstår fortfarande, att hans hustru är här.

D. $^{18}/_{11}$. Hotar att med en spik eller hvad tillhygge han kan få tag uti misshandla någon sjuktjenare, om han ej kommer härifrån.

D. $^{19}/_{11}$. Det anmäles, att han slog ut rutor i går. På fråga, hvarföre han så gjorde, svarar han småskrattande: »jag ville det.» Isoleras.

D. $^{29}/_{11}$. Slog i går afton sönder en säng, krossade en ruta och ref en filt i stycken. Säger i dag skrattande, att han gjorde det för att komma ut.

D. $^{6}/_{12}$. Rifvit remsor af ett täcke. Uppgifver, att detta skett för att göra en snara och dermed strypa någon af betjeningen, likgiltigt hvilken. Vill göra detta emedan man qvarhåller honom här. Småler på sitt vanliga fjoskiga sätt, när han talar härom.

D. $^{9}/_{12}$. Påstår fortfarande på det bestämdaste, att hans hustru varit här och säger äfven, att han fått bref från henne, hvilket bref han uppätit.

D. $^{31}/_{12}$. Skref i går ett bref till sin hustru, adresseradt till Eskilstuna. Deruti läses bland annat ..... »Hjelp mig härifrån ty jag är alldeles frisk jag vet att du har varit här jag bryr mig ej om hvart jag kommer blott jag får frukta Gud ..... här är en anarkist Måtte Gud bevara mig alla sådana revolutionära tankar.» .....

1885 d. $^{3}/_{1}$. Har i dag haft ett epileptiformt anfall. Han förlorade medvetandet, svängde ett par hvarf åt höger och föll sedan omkull under ryckningar i båda sidornas extremiteter, hvilka ryckningar fortforo omkring tre minuter. Sedan låg han i dvala under snarkningar en längre stund. Efter omkring en och en half timme var han åter medveten och i sitt vanliga tillstånd. Minnes intet af hela anfallet. Har inga ovanliga känningar. Vid gående lyfter han mera på högra benet än vanligt. — Hotar att göra läkaren sjuk, om han ej får komma härifrån. På fråga, huru detta skall tillgå, svarar han: »genom tron.»

D. $^{17}/_{1}$. Ligger. Säger sig haft svindel och varit nära att falla. Ingen har dock sett detta.

D. $^{31}/_{1}$. Hotar att med revolver skjuta läkaren, om han ej får komma ut. Kan dock ej upplysa, hvarifrån han skulle få vapnet.

D. $^{12}/_{2}$. Utfar i otidigheter mot läkaren och yrkar på utskrifning. Småler dock som vanligt.

D. $^{1}/_{3}$. Anfall af medvetslöshet med ryckningar i hela kroppen. Anfallet varade omkring sju minuter. Derefter i sitt vanliga tillstånd och utan minne af hvad som händt.

D. $^{27}/_{3}$. Har sökt få afsända ett i går dateradt bref till en målare Lundberg i Eskilstuna. Brefvet har följande lydelse: »Broder Lundberg! Will du vara god och hjelpa mig härifrån, jag vet att Olivia (hans hustru) varit här, men hon fick ej tala med mig, jag kan ej skrifva numer, om jag skall vara här en enda helgdag till så skall jag taga 2 stenar som jag har gömda här i beredskap och slå in glasögonen på doktorn. Sänd lite tobak under adress Dokt. Nerander, äfven bref ty det respekteras under hans adress. Det är 2 patienter som har lofvat hjelpa mig ut i sommar men jag vill ej ut jag tror ej jag är frisk, skrif snart beder Th, Rignér.»

D. $^{30}/_{3}$. Rignér gjorde i dag vid ronden ett plötsligt angrepp mot öfverläkaren och tilldelade honom med knuten hand ett slag, som träffade nära ögat med den kraft att ett lindrigt blodvite uppkom. Tillfrågad om orsaken till denna våldsamhet uppgaf han såsom sådan sitt qvarhållande här. Han isolerades under några timmar.

D. $^{1}/_{4}$. Slagit ut fönsterrutor för att komma härifran. Isoleras.

D. $^{22}/_{6}$. Vill komma till Nyköping eller Stockholm i dag och säger, att »Gud sagt att doktorn blir sjuk», om han ej får det.

D. $^{29}/_{10}$. Rignérs tillstånd har helt småningom undergått förändringar, som näppeligen märkbara, om man jemför den ena veckan eller månaden med den närmast föregående, blifva fullt tydliga, när jemförelse anställes mellan längre åtskilda tider. Så har han blifvit afgjordt likgiltigare för nästan allt och sätter aldrig i fråga att skrifva till någon eller komma härifrån. Förklarar det göra det samma, om han hålles här eller sändes till fängelset och der bestraffas med 40 prygel. Frihet förklarar han sig visserligen vilja hafva, när man frågar honom derom, men han förefaller äfven i denna punkt rätt likgiltig. — Är ännu fjoskigare i sitt sätt än förr och tyckes trifvas bra bland sin svagsinta omgifning, som han ofta roar med förvridningar af ansigtet och härmande af allehanda djurläten, tydligen belåten med det bifall han skördar. — Synes oförbehållsammare i sina uppgifter och medgifver otvunget, att han sköt sin älskarinna, hvilket han förr förnekat. Säger sig verkligen haft tanken att blifva president och trott, att hans hustru varit här, men uppgifver, att han låtsat sina

öfrigt griller. Hans minne är likväl rätt godt och han yttrar sig formelt redigt samt röjer, såsom antydt, inga irrbegrepp. Är ännu omöjligare än förr att på något vis sysselsätta. Kan till och med ej t. f. af otymplighet en i sina rörelser lemna betjeningen den lilla handräckning han förr brukat. — Hans gång och högra benets rörelser äro afgjordt osäkrare än förr och knäfenomenet fortfarande försvagadt. I händerna märkes visserligen ingen darrning, då han utsträcker dem och handtrycket har samma kraft som förr, men hans stil har märkbart försämrats. Förlamningen i ögonmuskulaturen tyckes oförändrad. Uttalet, som förut var tydligt, har på senare tiden då och då varit sluddrande. I känseln märkes ingen tydlig nedsättning. — Nutritionen god. Väger 76,500 gm.

D. $^{31}/_{12}$. Rignér har sedan två månader en och annan dag legat till sängs klagande öfver lindriga magplågor, hvarjemte han ibland varit förstoppad, ibland besvärats af lösa öppningar. Hans tunga har varit något belagd, men någon feber ej funnits. Kroppsvigten minskad till 72 kilo. — Sinnesbeskaffenheten oförändrad. Det må dock nämnas, att han för någon tid sedan begärde att blifva snöpt. Ville ej uppgifva något skäl. Har ibland fått decoct. amarum.

1886 d. $^{16}/_{3}$. På senare tiden har Rignér varit fri från magplågor och haft ordentlig afföring, men hans krafter och hull ha dock minskats. Han väger nu 69 kilo. — Hans sinnesbeskaffenhet har ej undergått annan ändring, än att han emellanåt röjt en lindrig förstämning. Han har då sagt sig plågas af samvetsqval, men ögonblicket efteråt visat sin vanliga fjoskiga glädtighet eller liknöjdhet. I öfrigt utan märkbar ändring.

Af det ofvan anförda framgår tydligt, att Rignér, ehuru hans minne är rätt väl bibehållet och ehuru han eger en ej obetydlig formel redighet, likväl är till sitt omdöme och sina öfriga själsförmögenheter, särskildt de som ligga inom känslans och viljans område, i hög grad förslöad, och att denna slöhet beror på ett hjernlidande, hvars tillvaro bekräftas af en småningom tilltagande svaghet och ataxi i åtskilliga muskelgrupper jemte ett par gånger inträffade anfall af medvetslöshet. Detta hjernlidande har visserligen under det Rignér uppehållit sig å hospitalet framträdt allt tydligare och tydligare, men det gaf sig redan under hans fängelsetid så mycket tillkänna, att man nu efteråt och med anledning af det som sedan skett ej kan hysa ringaste tvifvel om dess tillvaro under nämnda tid. Af detta lidande förklaras lätteligen Rignérs vettlösa anfall mot fängelsebetjeningen, hans fjoskiga låtsande af sinnessjukdom och obesvärade sätt att än förneka än vidgå alla sina förseelser samt hans oförmåga till arbete, m. m. Härvid må särskildt ihågkommas, att Rignérs oduglighet till arbete långt mera berott på sjuklig viljeslapphet än på ataxi eller förlamning i muskulaturen. Detta var i synnerhet i början händelsen.

Ingen psykiskt frisk menniska har kunnat visa sig sådan som Rignér varit under den långa tid, han vårdats här, och något hans låtsande af det sjukliga tillståndet i dess helhet låter ej tänka sig.

Den sinnessjukdom hvaraf Rignér lider är sinnessjukdom med förlamning (dementia paralytica), om denna term tages i dess vidsträcktaste betydelse.

På grund af och i öfverensstämmelse med hvad som här anförts får undertecknad under edlig förpligtelse intyga,

att lifstidsfången Frans Theodor Petterson Rignér, då han begick de våldshandlingar, angående hvilka han i Juni och Juli månader 1883 undergick förhör inför direktören vid Malmö straffängelse, var af sinnessjukdom beröfvad förståndets bruk;

och att Rignér fortfarande är sinnessjuk på ett sätt, som ej lemnar skäligt hopp om hans tillfrisknande.

3. *Öfverläkaren Wickström*, Göteborg, meddelar följande sjukdomshistoria:

Anders August H—n, 46 år, gift, utan barn, förut styrman, men på senare åren efter giftermålet jordbruksidkare. En farbror lärer varit sinnessjuk. Vid 18 års ålder fick han gula febern samt sedermera »chancre», för hvilket han vårdades å sjukhus. Med undantag af excesser in Venere skall han hafva fört en ordentlig och nykter lefnad, hvarjemte han åtnjutit god kroppslig helsa. Utan känd orsak började han sommaren 1878 förefalla något »egendomlig», hvarefter i Sept. sinnesförvirringen blef mera märkbar. I läkarebetyg af $^{22}/_{9}$ 1878 beskrifves tillståndet sålunda: »Ansigtsfärg något gulblek, ögonen glänsande, något stelt fästade vid föremål, pupiller sammandragna, jemna; ett leende sväfvar öfver hans ansigte; sinnesorganens skärpa synes ej vara förändrad, men syn- och hörsel-hallucinationer förekomma; sömn orolig, den sjuke vaknar ofta, men nekar till drömmar; talar hastigt och kommer lätt in på nya ämnen, uttalet ibland något sluddrande; vill arbeta, men detta blir ej med någon ordning och når icke sitt slut; muskelrörelser hastiga, stundom kraftiga, darrning förekommer, äfvensom stapplande vid gång; är f. n. af temligen gladt lynne och anser sig ega ofantliga rikedomar, vill 'handla och vångla' med allt möjligt och visar en ständig oro; hufvudet kännes hett, tecken till yrsel hafva förekommit; är ofta ovänlig, särdeles mot slägtingar, har hotat tillgripa skjutvapen och visat böjelse att dränka sig sjelf.» Intogs den 11 Okt. 1878 å härvarande hospital.

Ur Status præsens af $^{24}/_{10}$ 1878 inhämtas: H—n är starkt och groft bygd samt af godt hull; hufvudet välbildadt, ögon bruna, likstälda, pupiller jemna och rörliga, blicken lugn; ansigtsfärgen frisk, uttrycket godmodigt, sinnesstämningen oftast glad; lider ej af hallucinationer. Efter hitkomsten har pat. i alla hänseenden förhållit sig som en fullständigt klok person och han redogör ordentligt för sina föregående lefnadsförhållanden. Hans sätt att skicka sig antyder i allmänhet en viss trygghet och sjelfständighet, gången är säker, några darrningar eller ofrivilliga muskelrörelser märkas ej, undantagande i tungan. Är nöjd med sin vistelse härstädes och har merändels sysselsatt sig med läsning; har skrifvit ett bref till hustrun, i hvilket han dock förråder någon oreda i tankegången och ej alltid afslutar ord, som han ämnat nedskrifva. Matlust, afföring och sömn oklanderllga och kroppstillståndet i öfrigt godt. — Med stöd af anamnes och å penis befintliga ärr påbörjade den 24 Okt., en smörjkur, som med kortare afbrott, då qvicksilfveraffektion inträdde, fortsattes till den 10 Dec., hvarefter han den 18 Dec. 1878 utskrefs såsom *frisk*.

Under vistelsen i hemmet visade han sig sedan fullt sinnesredig och ordentlig med undantag af någon retlighet till lynnet samt att han ej kunde inse, hvarför han blifvit förd till hospitalet, då han ej varit sinnesrubbad. Frampå sommaren 1879 hade lynnet blifvit mera gladt och i början af Juli månad visade sig tydliga tecken till recidiv af sinnessjukdomen. Sömnen blef orolig med hastigt uppvaknande derur emellanåt; H—n ansåg sig rik och egare af allt hvad han såg, ville ut och resa samt göra affärer, rifva ner husen för att bygga upp nya, ville aftaga säden, innan den gått i ax, etc. etc. Somliga dagar var talet oredigt och osammanhängande, målföret sluddrande och ibland kunde han ej på långa stunder få fram något ord; gången hade varit stapplande, ofta hade ock darrning visat sig. Retlig till lynnet hade han flere gånger derjemte visat sig våldsam och hotfull mot omgifningen, så att han måst iklädas tvångströja.

Vid intagningen å hospitalet den 28 Aug. 1879 befann sig H—n, hvars kroppskonstitution, hull och utseende ej undergått någon förändring, på bättringsvägen. Han var lugn och stillsam, uppförde sig ordentligt, talade och svarade redigt och utan betänkande på frågor. Ville ej erkänna, att han varit sjuk eller i hemmet uppfört sig otillständigt. Utom darrning i tungan märktes nu äfven lindriga, ofrivilliga ryckningar i öfre läppen; gången var ej egentligen osäker, men ville det synas som om venstra benet vid gåendet ej rörde sig med samma kraft som det andra. Ingen ojemnhet i pupiller, inga sinnesvillor eller storhetsgriller. Utskrefs den 18 Okt. 1879 såsom förbättrad och var derefter frisk till hösten 1880, då han ånyo blef sinnesrubbad. Inträde söktes

och beviljades härstädes, men som under tiden tillståndet märkbart förbättrats, fick han stanna i hemmet, hvarefter han så småningom fullständigt tillfrisknade. Han kunde derefter någorlunda sköta sina göromål tills i början af Dec. 1882, då han åter blef orolig och häftig samt ville »handla och vångla». Vid jultiden blef han oregerlig och intogs här ånyo den 12 Jan. 1883. Han befans då erbjuda paralytiska symptom: uttal suddigt, gång vacklande och osäker, händer darrande, tunga och ansigtsmuskler företeende fibrillära muskelryckningar; pupiller kontraherade, trögt reagerande, den venstra större än den högra; sinnesstämning hastigt vexlande, än glädtig, då han anser sig rik och framstående i alla hänseenden, än åter nedtryckt, då han gråter som ett barn och utan rimligt motif. Tillståndet försämrades sedermera och patienten blef förstörande och osnygg samt fullständigt demens. Efter några dagars halfsoporöst tillstånd afled han den 28 Mars 1883.

Vid obduktionen befans kalotten förtjockad, endast med svårighet aflossande från duran, som i öfrigt var utan anmärkning, pians vener starkt blodfylda; å pian märkas öfverallt, men särdeles kring de större kärlen samt å gyrus frontalis superior sinister hvitgrå, opaka fläckar och strimmor; pian kan ej aflossas från underliggande barksubstans utan dennas medföljande och sönderslitning och gäller detta i synnerhet frontal- och parietal-loberna. Frontalloberna något atrofierade. Skilnaden mellan bark- och märgsubstans tydligt markerad. Snittytan vattnigt glänsande med stark blodprickighet, i sidoventriklarne några matskedar serös vätska. Eminentia collateralis Meckelii å venstra sidan starkt utvecklad. Centrala ganglierna af lös konsistens, men förete för öfrigt liksom äfven lilla hjernan, pons och medulla oblongata ingen pathologisk förändring.

Bröstets och bukens inre organ visa likaledes ingen abnorm förändring.

---

4. *Öfverläkaren Hjertström*, Hernösand, meddelar följande:

En 53-årig kopparslagarehustru, som sedan flera år lär varit tungsint, ehuru sinnessjukdomen skall hafva börjat först några veckor före inkomsten; redan i hemmet hade hon vägrat äta och sökt beröfva sig lifvet äfven på annat sätt. Hon intogs här den 9 Febr. 1885 och företedde då tecken till agiterad melankoli, hvartill efter någon tid sällade sig näringsvägran, som gjorde tvångsmatning nödvändig. Hon matades med sond i fullt 4 månader, hvarunder hon endast tillfälligtvis kunde förmås förtära något på vanligt sätt. Redan vid inkomsten anmärktes en elastisk svulst å bakhufvudet, hvilken på grund af sin ytlighet och oömhet m. m. antogs vara en cysta och derför ej egnades vidare uppmärksamhet. Då likväl vid en senare eller omkring en månad före patientens död företagen palpation svulsten kändes mjukare och pat. härvid plötsligt upphörde med sin vanliga jemmer och agitation samt låg ett ögonblick liksom bedöfvad, frågade jag mig, om den ej kommunicerade med hjernkaviteten; den förutfattade mening, som både d:r Frick och jag hyst om dess extra craniela ursprung, behöll likväl öfverhanden. Pat. aftynade långsamt trots riklig tvångsmatning, de sista dagarne visade sig enormt hastig hjertverksamhet och dyspnoë och hon afled temligen hastigt den 23 Juli.

Sektion den 24 Juli: Liket är ytterligt magert, likstelheten nästan försvunnen, bukbetäckningarne grönaktigt missfärgade. Vid kalottens blottande befinnes mellan densamma och galeca aponeurotica en svulst af ett mindre äples genomskärning, men platt, af mjeltes konsistens, rödaktig i snittytan, tydligt loberad, hvilken svulst efter kalottens aftagande befinnes hafva utgått från dura maters öfre yta, från hvilken den låter temligen lätt afskrapa sig, lemnande dura mater synbart oskadad; svulsten har genomborrat venstra hjessbenet i dess inre del nära föreningen mellan sutur. lambdoid. och sagittalis, hvilken senare indragits i usuren; perforationsöppningen är utifrån sedd försedd med temligen jemna kanter, inifrån observeras en betydlig usur rundt omkring perforationen, hvilken senare är af ungefär ett 2-öres storlek, under det usuren har storlek af mer än ett 5-öre och dertill sträcker sig något framåt i linea med sutur. sagittalis på dess insida.

Hjernan visar utom en lindrig venös hyyperemi intet anmärkningsvärdt.

I venstra pleurahålan finnes att fibrinflockigt exsudat i ringa mängd; v. lungans nedre lob är spleniserad; å främre randen af samma lob, der den varit i beröring med hjertsäcken, observeras ett fibrinöst exsudat i mindre utsträckning.

Hjertsäcken är fyld med ett seröst exsudat, starkt grumladt af varceller och fibrinflockar; ett fibrinöst exsudat uttapetserar vidare fullständigt inre ytan af hjertats såväl viscerala som parietala blad. Hjertat är mindre än likets knutna hand, starkt kontraheradt, valvler och mynningar friska utom några obetydliga gulaktiga fläckar å insidan af aorta.

Högra lungans spets adhererar lindrigt till bröstväggen; adhersensen, som utan svårighet lossas, befinnes emellertid ej gå direkt mellan bröstväggen och lungan utan mellan denna senare och en mer än valnötstor, loberad svulst, som utgår från pleura i trakten af 3:dje och 4:de refbenen nära axillarlinien. Vid undersökning af svulsten visar den sig af samma beskaffenhet som den redan beskrifna. Högra lungan visar på ett par ställen af sin yta begränsade rödblå infiltrationer af en hasselnöts storlek, af hvilka en redan visar smältning med bildning af en varhåla. Kring dessa infiltrationer är lungsubstansen något hyperemisk.

Lefvern visar inga patologiska förändringar ej heller mjelten, som dock är ovanligt liten. Njurarne äro friska. — — — — — —

Mikroskopisk undersökning af ifrågavarande svulster blef genom tillfälliga omständigheter försummad, men deras natur af syfilomer torde knappast böra betviflas. Under detta antagande hade naturligtvis en antisyfilitisk behandling framför allt med jodkalium varit på sin plats. Då likväl anamnesen icke gaf någon antydan om förutgången syfilis, så hade väl näppeligen sådan behandling blifvit energiskt genomförd, äfven om svulstens intracraniela ursprung blifvit i tid genomskådad, hvilket likväl ej var fallet. Om sinnessjukdomen berott på nybildningen, vågar jag ej afgöra. Några symptom af hjerntryck iakttogos ej härstädes, hvilket låter förklara sig af svulstens perifera läge och det antagligen tidigt skedda genombrottet af hufvudskålsbenet.

Sjelfmord eller försök dertill har under året ej förekommit. Ett försök till sjelfstympning gjordes af en 28-årig gift qvinna, som intagits för en kronisk sinnessjukdom, yttrande sig med allmän förvirring; hon bet sig en natt omkring en vecka efter inkomsten så djupt i ena lillfingret ungefär på dess midt, att nekros inträdde i den perifera delen, som måste aflägsnas genom exartikulation i 2:dra leden. Läkningen försiggick ostördt och pat. har sedermera ej gjort något försök att skada sig sjelf. Någon upplysning om anledningen till mutilationen kunde ej vinnas.

Såsom ett exempel på den ihärdighet, hvarmed en sinnessjuk under inflytelsen af en falsk föreställning kan fullfölja en sjuklig drift, meddelas följande utdrag ur sjukjournalen:

Arbetarehustrun Kristina N., 46 år, Hernösand, int. den 1 Aug. 1884. Född $^{3}/_{7}$ 1838 i Nordingrå s:n. Har 5 barn. Föräldrarne arbetsfolk. Fadern har haft ett ojemnt lynne och varit begifven på dryckenskap. En syster till pat. har emellanåt visat tecken till svagsinthet. Pat. har varit sjuklig, till lynnet sträf och tillika nedstämd. Sistlidne höst började lynnet blifva ojemnt och retligt, arbetslusten minskades och sömnen blef dålig; hon blef ibland häftig; började dessutom springa på läsaresammankomster och hängifva sig åt religiöst grubbel. Tidtals var hon dock bättre. I början på detta år försämrades tillståndet: hon blef mer och mer orolig, besöken å läsaresammankomster blefvo tätare; äfven hos presterskapet infann hon sig för spörjsmål och diskussion; hon ville ut och predika, samt ansåg sig bättre och mera syndfri än andra. Var ej våldsam men opålitlig. Läkarebetyget af d. 9 Juni d. å. säger, att »ansigtsuttrycket är något ängsligt och oroligt, f. n. renlig; saknar arbetslust. Sömnen, som förut varit dålig, är nu rätt god; blodcirkulationen ibland något oregelbunden, lynnet ojemnt och retligt; hon lär sedan flera år haft svag helsa och besvärats af magkatarr; hon har ibland talat om att förkorta lifvet utan att visa någon egentlig sjelfmordsdrift; uppmärksamheten något förminskad; uppfattningen ofullständig; hallucinationer, så väl för syn som hörsel hafva förefunnits sedan Februari månad, men ej på sista tiden; minnet något försvagadt; tankeverksamheten ganska liflig; för en kort tid sedan fordrade hon ifrigt hvarje

dag att blifva opererad (amput. capitis) och föreställningen om operationens olämplighet sökte hon med en viss ihärdig konsekvens bekämpa. Nu på en tid har hon ej talat härom och i allmänhet blifvit fogligare och mera tillgänglig för skäl och föreställningar. Detta kan dock kanske bero på minskad reaktion eller börjande likgiltighet och slöhet.»

Status præsens d. $^{4}/_{8}$: Pat. är af ordinär längd och temligen grof kroppsbygnad samt ordinärt hull. Uttrycket någorlunda lugnt; dragen temligen orörliga, när hon ej, som då och då händer, gråter. Hon säger sig ännu vara orolig, men »kan ej så noga säga på hvad sätt». Hemlängtan tyckes f. n. vara det som mest anfäktar henne att döma efter den ständigt återkommande frågan om hon ej får gå hem. Hon klagar öfver värk i ryggen och bröstet, men mår för öfrigt bra; äter temligen, har ordentlig öppning och säger sig äfven sofva någorlunda. Hon deltager flitigt och ordentligt i arbete.

D. $^{8}/_{9}$. Ber i dag att få samtala i enrum och framkommer med sin gamla begäran att få bli opererad, »för att Doktorn skall få se, hur jag ser ut invändigt». »Jag tycker att jag inte skall få dö och komma riktigt härifrån utan D:rns hjelp». »Det är så vidlyftigt att tala om allt» (gråtande) m. fl. dylika uttryck. Hon har förut hela tiden varit tyst, tåordig och beskedlig och ej framkommit med sina gamla griller, endast vid samtal dagligen återkommit med tal om hemfärd och om sina barn. I dagligt arbete med sömnad.

D. $^{29}/_{9}$. Arbetar någorlunda men är lika nedstämd; tigger endast om att få komma till sin syster, som bor i staden; »hon är ej sjuk utan blir bättre, om hon får komma hem». Har tagit morfin ett par gånger, då hon synts mera deprimerad.

D. $^{7}/_{11}$. Har en tid legat till sängs enligt uppgift för smärtor vid reningen, som dock nu upphört. Äter sin portion och är fri från feber.

D. $^{1}/_{12}$. Fortfar att ligga trots uppmaningar att stiga upp; svarar likgiltigt stundom alls icke på frågor, utom då talet rör hemresan; dragen lifvas då af ett svårmodigt leende och hon framställer sin gamla begäran.

D. $^{10}/_{12}$. Har bekvämat sig att stiga upp, sedan hon flyttats på enskildt rum.

1885 d. $^{1}/_{1}$, Har under förflutna månad gjort ej mindre än två rymningsförsök; det ena, då hon var på promenad, hvarvid hon plötsligt sprang öfver den isbelagda viken in till staden, dit hon dock knappast hunnit, hack i häl följd af sköterskan, förrän hon fasttogs af en snöåkare och skjutsades tillbaka. Vägrade gå upp på afdelningen vid ankomsten, måste bäras upp; var agiterad med stirrande blick, begärde oupphörligt få komma hem. Erhöll cellplats. Några veckor derefter, då hon på egen begäran flyttats upp, låg hon vid ronden en morgon till sängs, men påträffades vid rondens slut vandrande kring på inre gården i blotta linnet. Hon hade nyss genom det gemensamma sofrummets öppna fönster från andra våningen hoppat ned i närmaste snödrifva, såsom en betydlig fördjupning i densamma utvisade. Hon syntes något döfvad af fallet, men kunde dock gå. Infördes på cellafdelningen. Efter detta sista försök har hon legat till sängs till följd af diverse muskelbristningar m. m. i högra sidan utan något tecken till fraktur.

D. $^{10}/_{1}$. Kan numera gå ehuru med svårighet. Har flyttat upp; arbetar något.

D. $^{7}/_{3}$. Har en tid legat till sängs sluten och dyster, ej haft öppning de senaste dagarne. Erkänner, att hon sista dygnet sönderhackat porslinsnattkärlets kant mot kakelugnsluckan och nedsväljt bitarne. Mäter ut små mått för porslinsbitarne; defekterna i nattkärlet utvisa, att det varit större mer än tumslånga bitar hon hackat loss. Påstår äfven, att hon sväljt en trästicka i dag. Är deprimerad, klagar öfver ondt i bröstet; säger. att hon »gjort det, för att komma hem till sta'n». Nekar taga ricinolja, fick i går efter mycket besvär ett lavement i sig dock utan verkan. Har ej ätit i dag. Nedbars under protester och motstånd på cellafdelningen och isolerades.

D. $^{12}/_{3}$. Har sedan sista anteckningen föga eller intet ätit, påstår, att »det sitter i bröstet»; matades i dag med sond per os; en medelstor sådan gick ledigt ner.

D. $^{17}/_{3}$. Har de sista dagarne ätit någorlunda; efter lavement har hon i natt haft öppning och uttömt åtskilliga tumslånga trästickor.

D. $^{21}/_{3}$. Har totalt upphört att äta och matas numera med sond. Är förargad och vid dåligt lynne, troligen emedan hon undanhålles alla möjligheter att nedsvälja hårda föremål; hotar stämma läkaren. I dag begär hon med sitt vanliga melankoliska leende att få »gå hem». Har upprepade gånger sökt tränga sig ur cellen.

D. $^{22}/_{3}$. I dag, då pat. skulle kammas, hade sköterskan dertill användt en bit af en kam, nämligen dess mera fintandade ända af ungefär 6 Cms längd, tvärt emot tillsägelse att i allmänhet endast använda hela kammar vid toiletten. Den sjuke drog fördel af detta tillfälle att tillfredsställa sitt sjukliga begär, frånryckte sköterskan biten och nedsväljde densamma. Emellertid tillkallades läkaren och det visade sig vid anställd undersökning, att kammen stannat i pharynxtratten, så att dess öfre ända kunde kännas med fingret, fattas med en polyptång och extraheras.

D. $^{23}/_{3}$. Har i dag rifvit sönder sin skjorta och sökte svälja en sammanrullad bit deraf, hvilken dock efter mycket motstånd fråntogs henne. Har uttömt per anum 2 tumslånga porslinsskärfvor.

D. $^{4}/_{4}$. I förgår har hon rifvit ett stycke ur madrassen och gjort rullar deraf samt sväljt en; 2:ne andra återfunnos. Den sväljda tygbiten torde varit i form af en remsa af några tums bredd och åtminstone 10 dec.-tums längd; pat. är f. n. deprimerad, hviskar endast, säger att hon har ondt i bröstet och att hon sväljt tygbiten för att få komma hem till staden. Farynx explorerades i går, men der fans intet; pat. visade betydlig anestesi i farynx, så att då epiglottis fattades med en polyptång och framdrogs, ingen reaktion inträdde. Matades med sond som förut; pat. har undantagsvis druckit mjölk på e. m. i förrgår. I dag har hon uttömt 3 st. trästickor.

D. $^{12}/_{4}$. Har ätit upp en bit af lintyget, säger, att hon gör det för att komma hem, har gjort på klosetten en remsa af linne fullt 5 dec.-tum lång.

D. $^{14}/_{4}$. Har antagligen per anum uttömt något i natt, men troligen ätit upp det, såsom spår i morgse utvisade.

D. $^{24}/_{4}$. Har sväljt en del ax ur sänghalmen och kanske en sticka ur sängen.

D. $^{30}/_{4}$. I dag gjorde hon ut per anum en fotslång, 2 tum bred remsa ur madrassvaret men gömde den åter sorgfälligt under madrassen, der den påträffades.

D. $^{5}/_{5}$. Har åter sannolikt ätit linne, då nära en fjerdedel fattas i kuddvaret. Har äfven gjort på klosetten åtskilligt linne ehuru af annan sort.

D. $^{17}/_{5}$. Har i går e. m. slitit af nedre delen af framstycket af lintyget, ett par fots bredd och minst $^{1}/_{2}$ fots längd. I dag stoppade sonden några tum ofvan cardia och kunde ej nedföras, troligen emedan det hopkylsade linnet låg i vägen. Hon är nu tyst, deprimerad; vid aftonronden (i dag) säger hon på framstälda frågor »hvarför hon gjort det»? — emedan »jag trodde doktorn då skulle operera mig». Sonden passerade på aftonen cardia, hvarför pat. då matades.

D. $^{26}/_{5}$. Sedan inalles 13 porslinsbitar, de flesta stora skarpkantiga af ungefär 4 cms längd under de senaste dagarne tillvaratagits, hittades i dag ytterligare 4, instoppade under klosetten och hvilka enligt hennes eget erkännande förut passerat tarmkanalen och uppätits ånyo. Pat. är emellertid förargad på sköterskan öfver den senares fynd.

D. $^{3}/_{6}$. Har de sista dagarne ätit mjölken sjelf och i allmänhet varit något mera medgörlig och meddelsam, men blef i går mera dyster och frånstötande, begärde få komma till staden och sade sköterskan, att hon trots allt skulle vara der innan aftonen (i går). Hade i går e. m. troligen sväljt en buss linne, som fastnat ofvan cardia, så att matningen för tillfället uppgafs. Då jag nu stängde dörren och derpå efter en stund hastigt öppnade den och framträdde till hennes säng, höll hon under täcket på med att stoppa in en tjock vel af linne i munnen, men hann ej svälja den, innan den fråntogs henne, hon erkände nu, att hon samma dag sväljt 2, deraf en stor. I dag kändes en dylik vel i farynx med fingerspetsen och extraherades med tång, hvarefter hon som vanligt matades.

D. $^{16}/_{6}$. I förrgår qvarglömdes vid matningen en kopp i hennes cell; dagen derefter utkastade hon bitar af koppen, då dörren åt korridoren öppnades. Sedan dels dessa dels några andra bitar af samma kopp, upphittade i madrassen hoppassats, visar sig, att endast obetydligt fattas; pat. påstår dock, att hon sväljt en stor del af koppen

D. $^{20}/_{6}$. Sköterskan uppgifver, att en del varigt slem af elak lukt, liknande det »ur en bulnad» funnits i klosetten på morgonen. Pat. vill ej redogöra för sammanhanget.»

Så långt journalen. För undvikande af vidlyftighet må endast i korthet nämnas, att pat. så småningom började taga till sig föda och äfven upphörde med sin sjukliga vana. Hon flyttades efter någon tid på gemensamt sofrum för nätterna och i Okt. månad på lugnare afdelning äfven för dagen. I November hade hon ett återfall af näringsvägran, matades med sond under några veckor, hvarunder hon äfven åt något linne o. dyl., men har sedan dess kunnat lemnas bland lugnare patienter; hon bibehåller emellertid tydligen sina falska föreställningar och äter ej mera än tillräckligt att uppehålla lifvet (och undslippa tvångsmatning), företrädesvis mjölk.

Fallet är anmärkningsvärdt för den envishet hvarmed ett hos sinnessjuka visserligen ej ovanligt symptom framträdt och kanske ännu mer derföre att främmande ämnen af här beskrifna beskaffenhet kunnat obehindradt passera digestionskanalen till en del ej blott en utan flera gånger. Hvad som egentligen förmått den sjuka att förtära dessa osmältbara och äckliga saker, torde ej vara så lätt att fullt utreda. Utan tvifvel trodde hon sig genom detta tillvägagående kunna framkalla ett operativt ingripande, t. ex. en laparotomi från läkarens sida, men hvarför hon önskade detta är ej lätt att säga med visshet. Såvida hon öfverhufvud häröfver bildat sig en redig föreställning, hvilket är långt ifrån säkert, så har hon antagligen tänkt sig en dylik operation såsom det bästa medlet att bli qvitt sitt onda — om också på bekostnad af sitt lif! . Härvid är att märka, att enligt de upplysningar, jag från tillförlitligt håll bekommit, såväl hon som hennes man blifvit för öfrigt, som det vill synas, fullkomligt oskyldigt smittade af syfilis på äldre dagar och har möjligen grubbel häröfver bidragit att hos en neuropatisk person som den ifrågavarande framkalla falska föreställningar om ett inre ondt, som endast genom en ingripande operation skulle kunna botas. Härmed må nu vara huru som helst, klart är, at symtomet ifråga derjemte förutsätter en betydlig parestesi i vissa sinnesnerver äfvensom hos en formelt så pass redig person en viss etisk förkrympthet, hvilka ej pläga fattas i dessa uteslutande hereditära sjukdomsformer. Sjukdomen är tydligen att anse såsom en hypochondrisk förryckthet på hysterisk grund och ingalunda såsom en melankoli; nedstämningen är nämligen sekundär, utgörande en reaktion på de falska, fixerade föreställningarne. Prognosen är således quoad valetudinid. completam minst sagdt dålig.